Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.
Nr. 26. Zakopane, dnia 2-go października 1926 r. Rok IV.

GŁOS ZAKOPIAŃSKI

Pismo tygodniowe z listą gości i informatorem.

Cena 30 gr. REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Zakopane, Krupówki 20. Telefon 56.

Warunki prenumeraty: kwartalnie 2 zł. 50 gr. — Cena ogłoszeń: za wiersz wysokości 1 mm, szerokości 1 szpalty 20 groszy za tekstem; 30 groszy w tekście; 40 groszy na 1 stronie przed tekstem; za adres w skorowidzu, najmniej 10 razy, za każdy raz 1 zł.

Od Redakcji.

Drukując in extenso: 1) Tezy do projektu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zdrojach i miejscowościach leczniczych; 2) Tekst samego projektu tegoż rozporządzenia, prosimy interesowane osoby, instytucje i towarzystwa o nadsyłanie w zakresie tez i projektu cennych uwag, które będziemy również drukowali, a które będą zużyte przez Związek Uzdrowisk Polskich jako materjał przy definitywnem zatwierdzeniu tekstu ustawy.

Tezy

do projektu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zdrojach i miejscowościach leczniczych.

1. Co to jest zdrój i miejscowość lecznicza.

Zdroje i miejscowości lecznicze, t. j. zdrojowiska, uzdrowiska i kąpieliska morskie uznaje się za przedmioty użyteczności publicznej i obejmuje w specjalną opiekę Państwa. W znaczeniu niniejszego rozporządzenia rozumie się:

a) **pod zdrojami leczniczemi:** źródła, studnie lubo twory wiertnicze, o wodzie, zawierającej mineralne, gazowe lub inne składniki, względnie wykazującej specjalne działania, wskutek których to składników względnie działań woda ta posiada własności i zastosowanie lecznicze;

b) **pod zdrojowiskami:** miejscowości lub zakłady zamknięte, posiadające zdroje lecznicze, przeznaczone do publicznego użytku leczniczego;

c) **pod uzdrowiskami:** miejscowości, posiadające szczególne lecznicze warunki klimatyczne, a przeznaczone i przysposobione do publicznego użytku leczniczego;

d) **pod kąpieliskami morskiemi:** zakłady i osady nadmorskie, posiadające warunki i urządzenia do używania naturalnych kąpieli moskich.

Które zdroje lecznicze oraz miejscowości lecznicze podpadają pod postanowienia niniejszego rozporządzenia, ustala z urzędu lub na wniosek interesowanych Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu opinji Państwowej Rady dla spraw zdrojowych i ogłasza odpowiednie spisy w „Monitorze Polskim". Pierwszy spis winien być ogłoszony w ciągu jednego roku od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia.

2. Statut miejscowości leczniczych.

Każda miejscowość lecznicza musi mieć statut, nadany jej przez Ministra Spraw Wewnętrznych w granicach niniejszego rozporządzenia po wysłuchaniu opinji Państwowej Rady dla spraw zdrojowych.

Statut zawierać będzie określenie granic, skład i zakres działania władz zdrojowych, uzdrowiskowych, względnie kąpieliska morskiego, oraz inne postanowienia istotne dla zarządu tą miejscowością leczniczą.

Obszar miejscowości leczniczej powinien zasadniczo obejmować całe gminy. Do obszaru tego winien być włączony obszar, zajęty przez zdroje, zakłady lecznicze i inne urządzenia zdrowotne, oraz obszar, zabudowany domami i willami, przeznaczonemi na mieszkania dla kuracjuszów.

3. Obowiązki właścicieli zdrojów i miejscowości leczniczych.

Wszystkie zdroje i miejscowości lecznicze winny być urządzone i utrzymywane w stanie, odpowiadającym ich przeznaczeniu tak, by wyzyskiwały wszystkie właściwości lecznicze.

W ciągu lat pięciu od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia winny być uzupełnione badania nad wszystkimi zdrojami, oraz zdroje te uporządkowane zgodnie z zasadami nauki i techniki ich ujęcia.

Wszystkie miejscowości lecznicze winny posiadać zatwierdzony przez władzę administracyjną II instancji plan zabudowania (regulacyjny), oraz niezbędne urządzenia zdrowotne, a w szczególności urządzenia, zabezpieczające zaopatrzenie w dobrą wodę do picia, służące do odprowadzania wód zużytych, osuszania terenu i usuwania śmieci, dalej pomieszczenia izolacyjne dla dotkniętych chorobami zakaźnemi, urządzania dezynfekcyjne i dom przedpogrzebowy.

Miejscowości lecznicze, które planu zabudowania lub urządzeń zdrowotnych nie posiadają, albo jeśli posiadane nie odpowiadają nowoczesnym wymogom, może władza administracyjna II instancji wezwać do sporządzenia nowego planu zabudowania, względnie budowy lub uzupełnienia urządzeń zdrowotnych. Władza administracyjna II instancji, określając sposób i termin wykonania urządzeń sanitarnych, winna brać pod uwagę również stan ekonomiczny miejscowości leczniczej, frekwencję gości oraz dochodowość. Jeśli właściciel zdroju względnie miejscowości leczniczej nie wykona ciążących na nim obowiązków, może być zdrój względnie miejscowość lecznicza objęta w zarząd przymusowy lub wywłaszczona na rzecz Państwa lub przedsiębiorców, dających gwarancję celowego ich użycia.

4. Pomoc państwowa.

Celem ułatwienia właścicielom zdrojów i miejscowości leczniczych spełnienia obowiązków, nałożonych na nich niniejszem rozporządzeniem, oraz celem ułatwienia rozbudowy miejscowości leczniczych, Skab Państwa:

a) pokryje cześć kosztów uzupełniających badań zdrojów leczniczych;

b) udzieli gwarancji państwowej pożyczkom inwestycyjnym, zaciągniętym przez właścicieli miejscowości leczniczych na niezbędne urządzenia zdrowotne;

c) udzieli odpowiednich ulg podatkowych dla wybudowanych w najbliższych 10-ciu latach zakładów leczniczych i domów mieszkalnych;

d) przyznaje prawo do pobierania w miejscowościach leczniczych taks od kuracjuszów i taks przemysłowych.

Dla robót około ujęcia zdrojów leczniczych i prowadzenia rurociągów, dla budowy zakładów leczniczych, urządzeń zdrowotnych lub założenia niebędnych ogrodów publicznych, może być orzeczone wywłaszczenie lub czasowe zajęcie cudzej nieruchomości, o ileby wykonanie tych robót względnie urządzeń i zakładów bez tego było niemożliwe lub połączone z nieproporcjonalnie wysokiemi kosztami.

5. Przepisy budowlane.

Roboty około ujęcia zdrojów leczniczych, budowy w miejscowościach leczniczych zakładów leczniczych i kąpielowych, oraz urządzeń zdrowotnych, wymienionych w ust. 3, mogą być podjęte dopiero po zatwierdzeniu na te roboty planów przez władzę administracyjną II instancji. Oddane zaś do użytku publicznego mogą być te zakłady i urządzenia dopiero po zbadaniu ich przez władzę administracyjną II instancji i udzieleniu odpowiedniego zezwolenia.

Wznoszenie lub przekształcanie wszelkich budowli w miejscowościach leczniczych może być dokonywane jedynie zgodnie z zatwierdzonym planem zabudowania.

Osobna ustawa budowlana unormuje warunki wnoszenia, przebudowy i urządzenia budynków i zakładów w miejscowościach leczniczych.

6. Rejon ochronny.

Celem zabezpieczenia warunków klimatycznych i sanitarnych w miejscowościach leczniczych oraz celem zabezpieczenia zdrojów przed zmniejszeniem ich wydajności, zmianą wzniesienia się zwierciadła wody, biegu dopływów, czysości składu chemicznego lub własności fizykalnych wody, będzie przyznany rejon ochronny.

W granicach rejonu ochronnego, przyznanego dla miejscowości leczniczych, nie wolno bez zezwolenia komisarza zdrojowego (uzdrowiskowego, dla kąpieliska morskiego) wyrębywać lasów, wznosić budowli, otwierać fabryk i zakładów przemysłowych, przedsiębiorstw handlowych i komunikacyjnych. W wypadku, gdy do przedsięwzięcia wymienionych wyżej czynności wymagane jest w myśl obowiązujących ustaw zezwolenie władz państwowych lub samorządowych, to osobne zezwolenie komisarza zdrojowego (uzdrowiskowego, dla kąpieliska morskiego) nie jest potrzebne, jednak władza udzielająca takiego zezwolenia jest obowiązana zasięgnąć przed wydaniem decyzji opinji komisarza, a może udzielić zezwolenia tylko wówczas, gdy jest pewna, że nie wpłynie to ujemnie na stosunki klimatyczne i sanitarne miejscowości leczniczej.

Nadto w granicach rejonu ochronnego, przyznanego dla zdroju, nie wolno bez zezwolenia władzy wojewódzkiej wykonywać wykopów, rowów, studzien, zakładać drenów, prowadzić rurociągów, kanałów, zmieniać stanu i łożyska wód powierzchniowych i gruntowych, używać nawozów i innych środków, które mogłyby wodę zanieczyszczać lub zakażać.

Władza administracyjna II instancji może ogłosić spis robót, które bez zezwolenia mogą być przedsiębrane.

7. Rejon górniczy.

Celem ochrony zdrojów przed skutkami robót górniczych, przedsiębranych na podstawie uprawnień, udzielonych według zasad ustawy górniczej, może być przyznany rejon górniczy na zasadach i w sposób, w ustawie górniczej określony.

8. Fundusz kuracyjny.

We wszystkich miejscowościach leczniczych będzie utworzony fundusz kuracyjny, na który składają się taksy kuracyjne, opłaty od przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, od wynajmujących mieszkania przyjezdnym, opłaty za używanie urządzeń, utrzymywanych kosztem funduszu kuracyjnego, od widowisk, zabaw, koncertów, grzywny, nałożone przez komisarza zdrojowego, zasiłki ze Skarbu Państwa, ciał samorządowych i t. p.

Wysokość taks i opłat oznacza władza administracyjna III instancji na wniosek komisarza zdrojowego.

Z funduszu kuracyjnego pokrywa się wydatki na koszty ściągnięcia taks i opłat, na płace komi-

sarza zdrojowego (uzdrowiskowego, dla kąpieliska morskiego) i jego personelu, na wykonanie i utrzymanie urządzeń sanitarnych oraz uprzyjemniających i udogadniających pobyt w miejscowości leczniczej kuracjuszom, oraz ogólne cele zdrojowiskowe i uzdrowiskowe. Z funduszu tego uiszcza się również właścicielowi źródła należytość za wodę leczniczą, jeśli ta wydawana jest kuracjuszom do picia bezpłatnie.

Gminy, leżące w granicach miejscowości leczniczej, których mieszkańcy stali korzystają z urządzeń, utrzymywanych z funduszu kuracyjnego, obowiązane są uiszczać odpowiednie opłaty na rzecz funduszu kuracyjnego, jeśli utrzymywanie tych urządzeń wyręcza gminy w wypełnianiu analogicznego obowiązku. Również fundusz kuracyjny jest obowiązany zwrócić gminie względnie właścicielowi odpowiednie odszkodowanie za wykonane urządzenia, które w myśl niniejszej ustawy należy do obowiązków funduszu kuracyjnego.

Dobrowolna umowa, zatwierdzona przez władzę administracyjną II instancji, lub w razie braku zgody, orzeczenie tej władzy, wydane po wysłuchaniu opinji komisarza zdrojowego oraz gmin, leżących w granicach miejscowości leczniczej i ewentualnie właściciela takiej miejscowości leczniczej, określi szczegółowo (zwłaszcza o ile idzie o urządzenia zdrowotne, inne użyteczności publiczne, jak drogi, parki, i ogrody, oraz oświetlenie), którymi urządzeniami zarządzać będzie fundusz kuracyjny, a którymi gmina względnie właściciel, oraz zasady rozliczenia co do kosztów utrzymania tych urządzeń.

Funduszem kuracyjnym zarządza komisarz zdrojowy (uzdrowiskowy, dla kąpieliska morskiego), na podstawie budżetu oraz planu gospodarczego, zatwierdzonego przez władzę administracyjną II instancji.

9. Komisarz zdrojowy (uzdrowiskowy, dla kąpieliska morskiego) oraz Rada Zdrojowa.

Celem zarządzenia funduszem kuracyjnym, opieki nad stanem i rozwojem miejscowości leczniczej, czuwania nad warunkami leczniczymi i zdrowotnymi, nad wygodą i rozrywkami gości oraz nad tem, by miejscowość lecznicza nie doznała żadnej szkody, ustanawia się w każdej miejscowości komisarza zdrojowego (uzdrowiskowego, dla kąpieliska morskiego).

Komisarza zdrojowego mianuje Wojewoda. W zdrojowiskach państwowych czynności komisarza zdrojowego mogą być poruczone Dyrektorowi Zakładu.

Jako organ doradczy przy komisarzu zdrojowym funkcjonuje Rada zdrojowa (uzdrowiskowa, dla kąpieliska morskiego), skład której określi statut.

W każdym razie do Rady wchodzą przedstawiciele gmin, leżących w obrębie miejscowości leczniczej, lekarz zdrojowy (uzdrowiskowy, dla kąpieliska morskiego), przedstawiciel lekarzy praktykujących w uzdrowisku, oraz przedstawiciel właścicieli pensjonatów i willi.

Od orzeczeń Komisarza zdrojowego, wydanych na podstawie niniejszego rozporządzenia, przysługuje w ciągu dni 14 prawo rekursu do władzy administracyjnej II instancji.

10. Państwowa Rada dla spraw zdrojów oraz miejscowości leczniczych.

Przy Ministrze Spraw Wewnętrznych utworzona będzie Państwowa Rada dla spraw zdrojów i miejscowości leczniczych, jako organ doradczy, złożona z przedstawicieli instytucyj naukowych i zawodowych.

W łonie istniejących przy władzach administracyjnych II instancji Rad zdrowia będą utworzone osobne sekcje dla spraw zdrojów i miejscowości leczniczych jako organ doradczy dla władzy administracyjnej II instancji.

Ustawa zdrojowa.

Rozdział I.

Zasady ogólne.

Art. 1. Zdroje (cieplice), zdrojowiska, uzdrowiska (letniska) i kąpieliska morskie, posiadające wartość lub znaczenie lecznicze, uznaje się za przedmioty użyteczności publicznej i obejmuje w specjalną opiekę Państwa.

Art. 2. W znaczeniu tej ustawy pod zdrojem leczniczym rozumie się źródło, studnię lub otwór wiertniczy, o wodzie, zawierającej mineralne, gazowe lub inne składniki, względnie działania, mające własności i zastosowania lecznicze.

Pod zdrojowiskiem, względnie uzdrowiskiem (letniskiem) rozumie się zakłady zamknięte lub całe osady, przeznaczone do użytku leczniczego i do tego celu przysposobione, a posiadające lecznicze zdroje, względnie wyjątkowo lecznicze warunki klimatyczne.

Wreszcie pod kąpieliskami morskiemi rozumie się zakłady lub osady nadmorskie, posiadające warunki i urządzenia do używania naturalnych kąpieli morskich.

Art. 3. W terminie najdalej trzymiesięcznym po wejściu niniejszej ustawy w życie ogłosi Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia), po wysłuchaniu opinji organizacyj naukowych i lekarskich oraz zawodowych, pierwszy urzędowy wykaz, uznanych w myśl art. 1. zdrojów, zdrojowisk, uzdrowisk, (letnisk) i kąpieli morskich w Polsce.

Art. 4. W przyszłości uznanie znaczenia użyteczności publicznej przyznane być może dalszym zdrojom, zdrojowiskom, uzdrowiskom i kąpieliskom morskim przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalną Dyrekcję Służby Zdrowia), bądź to na skutek inicjatywy urzędowej, starań instytucyj społecznych, bądź też ich właścicieli, zawsze po zbadaniu warunków lokalnych i po wysłuchaniu opinji Państwowej Rady dla spraw zdrojowych.

Każde takie przyznanie ogłosić należy w dzienniku urzędowym Państwa.

Art. 5. Jeżeli zdrój, zdrojowisko, uzdrowisko lub kąpielisko morskie z jakiejkolwiek przyczyny straci swe wartości i znaczenie lecznicze, straci tem same znaczenie użyteczności publicznej. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia), stwierdziwszy to urzędownie i wysłuchawszy zdania Państwowej Rady dla spraw zdrojowych, zarządzi wykreślenie go z urzędowego wykazu.

Każde takie skreślenie należy ogłosić w dzienniku urzędowym Państwa. Skreślenie takie znosi samo przez się wszelkie uprawnienia i świadczenia, przyznane na mocy niniejszej ustawy, z wyjątkiem tych, któreby Ministerstwo w zarządzeniu skreślenia wyraźnie wymieniło.

Art. 6. Ustawa niniejsza obejmuje postanowienia zasadnicze (ramowe), w ramach których każde zdrojowisko, uzdrowisko i kąpielisko morskie otrzyma własny osobny statut organizacyjny.

W tym celu w terminie najdalej trzymiesięcznym po ogłoszeniu wykazu w art. 3 wymienionego, winien Zarząd zdrojowiska, uzdrowiska, względnie kąpieliska morskiego przedłożyć projekt takiego statutu przez Urząd Wojewódzki Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, które po wysłuchaniu opinji Państwowej Rady dla spraw zdrojwych ustali ostatecznie jego redakcję, uzyska zatwierdzenie Rady Ministrów i ogłosi w dzienniku urzędowym Państwa najdalej w ciągu 6-ciu miesięcy.

Ogłoszony statut wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, znosząc ważność inych przepisów, obowiązujących dotychczas dane zdrojowisko, uzdrowisko lub kąpielisko.

Rozdział II.

Prawa i obowiązki.

Art. 7. Wszystkie zdroje i miejscowości lecznicze (uzdrowiska, zdrojowiska i kąpieliska morskie) winny być urządzone i trwale utrzymywane w stanie, odpowiadającym wymaganiom higjeny i nauki, oraz tak, aby wyzyskiwały w zupełności, wszystkie właściwości lecznicze.

Zato Państwo, ze względu na ich doniosłe znaczenie dla zdrowia publicznego, otaczać je będzie trwałą opieką, udzielać udogodnień i pomocy moralnej i materjalnej.

Art. 8. W ciągu 5 lat od wejścia w życie niniejszej ustawy muszą być uzupełnione badania (fizyczne, chemiczne i t. d.) nad wszystkiemi, w urzędowym wykazie wymienionemi zdrojami oraz uporządkowane w myśl nowoczesnych zasad nauki i techniki ich ujęcia.

W tym samym terminie we wszystkich zdrojowiskach, uzdrowiskach i kąpieliskach morskich muszą być wykonane następujące urządzenia zdrojowe:

a) zabezpieczające dostateczne zaopatrzenie w dobrą wodę do picia, do celów domowych i gospodarczych (wodociągi);
b) służące do należytego odprowadzania wód zużytych (kanalizacja), do osuszania terenu oraz nieszkodliwego usuwania odpadków domowych i gospodarczych (usuwanie śmieci);
c) izolacyjne dla dotkniętych chorobami zakaźnymi, oraz dla obsługującej ich służby pielęgniarskiej;
d) służące do dezynfekcji rzeczy i mieszkań;
e) dom przedpogrzebowy;
f) inne konieczne urządzenia i zakłady (np. apteka), które ustali statut każdej miejscowości leczniczej.

Wreszcie najdalej w tym samym terminie wszystkie zdrojowiska, uzdrowiska i kąpieliska morskie, objęte wykazem urzędowym, muszą się postarać o ustalenie programu i generalnego projektu przebudowy i dalszego rozwoju, wraz z planem uregulowania i uzyskać dla tych projektów zatwierdzenie władzy wojewódzkiej.

Art. 9. Aby przyjść z materjalną pomocą w urzeczywistnieniu zobowiązań, w art. 8 przepisanych, Skarb Państwa:

a) pokryje do wysokości 50% koszta uzupełniających naukowych badań zdrojów leczniczych, uznanych za konieczne przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalną Dyrekcję Służby Zdrowia);
b) udzieli gwarancji państwowej pożyczkom inwestycyjnym, które zaciągnięte zostaną przez właścicieli zdrojowisk, uzdrowisk lub kąpielisk morskich na wykonanie urządzeń zdrowotnych, wymienionych w ustępie drugim art. 8, ponadto:
c) domy mieszkalne i zakłady, jakoteż wszelkie budynki, służące do prowadzenia przemysłu zdrojowego, zwolnione są w części pokoju od powinności kwaterunkowej i rekwizycyjnej na cele wojska lub osób cywilnych;
d) nowo wybudowanym domom, wystawionym z materjału ogniotrwałego, przeznaczonym dla leczących się, a wybudowanym w okresie 10-ciu lat od chwili wydania ustawy, przyznaje się zwolnienie od opłaty wszelkich podatków państwowych i gminnych przez okres 20 lat pod warunkiem, że budynki te wybudowane będą w rejonie uzdrowiska i posiadać będą wszelkie nowoczesne wymagania i urządzenia higjeniczne;
e) przyznaje prawo nakładania i ściągania na rzecz zdrojowisk, uzdrowisk i kąpielisk morskich taks zdrojowych i przemysłowych.

Zasady i bliższe szczegóły powyższej pomocy państwowej ustali Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, w osobnem rozporządzeniu, które w terminie najdalej 6-miesięcznym od wejścia tej ustawy w życie ogłoszone być winno.

Art. 10. O ileby właściciele objętych wykazem urzędowym zdrojów, zdrojowisk lub kąpielisk morskich, obowiązków w art. 6 i 8, określonych w przepisanym terminie nie wykonali, albo też eksploatowali zdroje w sposób dla nich szkodliwy, lub je marnowali, albo też prowadzili swe zakłady w sposób nieodpowiedni, lub zagrażający warunkom zdrowotnym miejscowości leczniczej i jeżeli stan taki nie zostałby usunięty w terminie przez Urząd Wojewódzki oznaczonym, przysługuje Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia) wykonanie tych obowiązków na koszt i niebezpieczeństwo właściciela, objęcie w przymusowy zarząd całego przedsiębiorstwa, lub w końcu prawo wywłaszczenia danego objektu w części lub w całości, ewentualnie nawet na rzecz przedsiębiorców, dających odpowiednie gwarancje celowego użycia i prowadzenia.

Art. 11. Na wykonanie urządzeń, wymienionych w ustępie 1-ym i 2-gim art. 8., na roboty około ujęcia zdrojów mineralnych, oraz na budowę wszystkich zakładów leczniczych, lub przeznaczonych do użytku publicznego, musi być uzyskane osobne zezwolenie władzy wojewódzkiej. Pozwolenie takie, o ile chodzi o budynki, zastępuje zarazem zezwolenie ze stanowiska ustawy budowlanej (po myśli art. 25).

W tym celu przed przystąpieniem do robót musi być przedłożony należycie objaśniony i umotywowany projekt, który władza wojewódzka po zbadaniu przez znawców, w razie potrzeby także na miejscu, zatwierdzi lub odrzuci.

Wykonanie takich robót musi nastąpić ściśle w myśl zatwierdzonych planów i przepisanych warunków.

Pozwolenia takiego nie potrzeba, o ile chodzi o zakłady i urządzenia w zdrojowiskach państwowych, na które projekty zatwierdzone zostały przez kompetentne Ministerstwa.

Art. 12. Po wykonaniu robót, przewidzianych w art. 11, winien się właściciel zwrócić do władzy wojewódzkiej z prośbą o zbadanie ich stanu, poczem dopiero po uzyskaniu zezwolenia tej władzy może je oddać do użytku publicznego. Przy tem zezwoleniu na użytkowanie można przepisać specjalne warunki i wprowadzić osobne przepisy użytkowania.

Art. 13. Na wykonanie robót, ujęcia zdrojów prowadzenie rurociągów, kanałów etc. i budowę zakładów, dla celów leczniczych służących i urządzeń w art. 8. wymienionych, przysługuje władzy wojewódzkiej prawo przyznania w razie koniecznej potrzeby wywłaszczenia lub serwitutu na obcej własności, o ileby bez tego wykonanie tych urządzeń użyteczności publicznej było zupełnie możliwe, albo też połączone z nieproporcjonalnie wysokim kosztem.

Przy przyznawaniu prawa wywłaszczenia lub serwitutu obowiązują ogólne normy w tym przedmiocie, w powszechnej ustawie cywilnej określone, względnie w innych ustawach w tym przedmiocie zawarte.

Rozdział III.
Ochrona zdrojów i cieplic.

Art. 14. Celem zabezpieczenia zdrojów i cieplic tak technicznych, jak i służących do innego rodzaju eksploatacji, przed ujemną zmianą wydajności, wysokości wzniesienia się zwierciadła wody, zmianą biegu ich dopływów, czystości składu chemicznego lub fizykalnych własności wody (także radjoaktywności) na żądanie interesowanych lub z urzędu, przyznany być może rejon ochronny, oraz rejon górniczy.

Granice rejonu ochronnego oznacza w zdrojowiskach prywatnych Województwo, w państwowych Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Rejon górniczy oznaczają władze górnicze.

Art. 15. W obrębie rejonu ochronnego, którego granice należy dokładnie w odpowiednim planie sytuacyjnym oznaczyć, nie wolno wykonywać bez osobnego zezwolenia władzy wojewódzkiej żadnych czynności, któreby w sposób w art. 14. wymieniony, lub w jakikolwiek inny, wywrzeć mogły niekorzystny wpływ na zdroje. Nie wolno zatem wykonywać żadnych wykopów, rowów, studzien, zakładać drenów, prowadzić rurociągów lub kanałów, usuwać lasu, drzew i kultur dotychczasowych, nie wolno zmieniać stanu i łożyska wód powierzchniowych i gruntowych, używać nawozów i t. p. środków lub sposobów, któreby mogły wodę zanieczyszczać lub zakażać.

Celem ochrony zdrojów leczniczych i cieplic może władza wydać specjalne zarządzenia co do używania i zagospodarowania pewnych oznaczonych gruntów, położonych wewnątrz, lub poza rejonem ochronnym, nawet i wtedy, jeżeli rejonu ochronnego nie ustanowiono.

Art. 16. Pozwolenie na roboty w rejonie ochronnym może być udzielone tylko wtedy, jeżeli według zdania znawców jest wykluczone, aby zamierzone roboty zagrażały zdrojom lub cieplicom, albo jeżeli pozwolenie można ograniczyć takiemi warunkami, które niezawodnie zapobiegną uszkodzeniu zdroju. Jeżeli mimo to w skutkach okazałoby się, że przez zezwolone przez władze roboty, zdrój lub cieplica jest zagrożona, może władza zobowiązać przedsiębiorcę tych robót, aby dodatkowo przedsięwziął środki, konieczne dla ochrony zdroju, lub też w miarę możności i potrzeby, przywrócił stan pierwotny.

Art. 17. Jeżeli skutkiem zarządzeń lub zakazów, wydanych na podstawie art. 15. właściciel obciążonego nimi gruntu jest ograniczony w swobodnym jego używaniu, w takim razie przysługuje mu pretensja do posiadacza zdroju, lub cieplicy o odpowiednie odszkodowanie, które w braku porozumienia oznaczyć należy według ogólnych zasad, obowiązujących przy wywłaszczeniach.

Odszkodowanie takie należy się atoli tylko pod warunkiem, że właściciel obciążonego gruntu doznaje przeszkody w tego rodzaju używaniu, które w czasie ustanowienia rejonu ochronnego, albo o ile grunt ten nie wchodzi w rejon ochronny — w czasie wydania specjalnych zarządzeń władzy, w sposób prawny było faktycznie wykonywane.

Art. 18. Celem ochrony zdrojów i cieplic przed skutkami robót górniczych, przedsiębranych na podstawie uprawnień, udzielonych według zasad powszechnej ustawy górniczej, a więc przed skutkami wykonywania wszelkiego rodzaju wykopów, wierceń, rozsadzań materjałami wybuchowemi, budowy szybów, pochylni, sztolni, tunelów, prowadzenia odkrywek, kamieniołomów itd., może być przyznany rejon górniczy na zasadach i w sposób w ustawie górniczej określony. Rejon taki może być w razie uzasadnionej potrzeby odpowiednio rozszerzony.

Przy udzielaniu wszelkich uprawnień do wykonywania robót górniczych, należy mieć zawsze wzgląd na bezpieczeństwo istniejących zdrojów i cieplic, nawet w razie, gdyby dla ochrony tych źródeł nie przyznano jeszcze rejonu górniczego. Z tych powodów przy wszystkich wierceniach (np. naftowych) w okolicy zdrojów leczniczych, muszą być zamknięcia wody dokładnie wykonane i przez urzędy górnicze osobno sprawdzone.

Rozdział IV.
Organizacja zdrojowisk, uzdrowisk i kąpielisk morskich.

Art. 19. Niezależnie od granic gmin, na terytorjum, w których znajduje się zdrojowisko, uzdrowisko (letnisko) lub kąpielisko morskie, ustanowiony będzie dla każdego zdrojowiska, uzdrowiska, kąpieliska morskiego, obszar miejscowości (zakładu) leczniczej, np. obszar zdrojowiska, uzdrowiska i t. d., jako jednostka administracyjna, podlegająca specjalnym poniżej podanym przepisom.

Art. 20. Do obszaru tego włączony być musi cały obszar, zajęty przez zdroje, zakłady lecznicze i t. p. urządzenia, oraz obszar zabudowany domami i willami, przeznaczonemi na mieszkania i użytek kuracjuszów.

Art. 21. Granice obszaru każdego zdrojowiska, uzdrowiska i kąpieliska morskiego ustala Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) w porozumieniu z innemi Ministerstwami, na wniosek władzy wojewódzkiej, po wysłuchaniu opinji Państwowej Rady zdrojowisk, uzdrowisk i kąpielisk morskich.

Granice obszaru każdego zdrojowiska, uzdrowiska i kąpieliska morskiego należy dokładnie oznaczyć na odpowiednim planie sytuacyjnym i opisać w statucie zdrojowiska i t. d.

Art. 22. Ustalenie obszaru zdrojowisk, uzdrowisk i kąpielisk morskich, objętych pierwszym wykazem urzędowym (art. 3) nastąpić winno równocześnie z zatwierdzeniem statutów (art. 6), w których granice te winny być określone.

W przyszłości ustalenie granic obszarów nowych zdrojowisk, uzdrowisk lub kąpielisk morskich nastąpić winno równocześnie z przyznaniem im znaczenia użyteczności publicznej (art. 4), względnie przy zatwierdzaniu ich statutów.

Zmiana granic obszaru miejscowości leczniczych może być przeprowadzona z urzędu, lub wskutek starań interesowanych instytucyj, gmin i osób, w sposób w art. 21 i 23 określony.

Art. 23. Celem ustalenia granic obszaru miejscowości leczniczej, winien interesowany przedłożyć równocześnie z projektem statutu (obecnie przy pierwszem rejestrowaniu), w przyszłości razem z prośbą o przyznanie użyteczności publicznej, projekt granic obszaru z odpowiedniem umotywowaniem, wprost Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, które po zbadaniu go poleci władzy wojewódzkiej przeprowadzenie badań na miejscu, do których obok miejscowego komisarza zdrojowego, reprezentanta gmin, leżących w proponowanym obszarze miejscowości leczniczej, powołany być winien zastępca technicznego inspektoratu zdrojowisk, uzdrowisk i kąpielisk morskich.

Protokół dochodzenia przedkłada Województwo do rozstrzygnięcia Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia) wraz ze swoimi wnioskami.

Art. 24. W obrębie obszaru miejscowości leczniczej (zdrojowiska, uzdrowiska, względnie kąpieliska), niezależnie od pozwoleń w myśl specjalnych ustaw, bez osobnego zezwolenia lokalnej władzy tego obszaru (art. 33), nie wolno wnosić żadnych nowych budowli, przerabiać budowli istniejących, otwierać fabryk, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych lub handlowych, urządzać studni, dołów, wykopów, wyrąbów lasów lub zmieniać istniejącą kulturę rolną, ani też dokonywać jakichkolwiek robót, któreby wywrzeć mogły ujemny lub szkodliwy wpływ na stosunki zdrowotne i klimatyczne miejscowości leczniczej.

W obszarze miejscowości leczniczej przechodzi wykonywanie policji zdrowotnej i budowlanej, w rozmiarach przyznanych gminom na lokalne władze zdrojowe, uzdrowiskowe (klimatyczne) lub kąpielowe. Również i wykonywanie policji bezpieczeństwa publicznego przechodzi w całym tym obszarze na miejscowe władze zdrojowe, klimatyczne, względnie kąpielowe.

Art. 25. Osobna ustawa budowlana unormuje warunki i przepisy wznoszenia, przebudowy i urządzania budynków i zakładów w obrębie miejscowości leczniczej, oraz przepisy drogowe, przepisy o korzystaniu z urządzeń kanalizacyjnych, wodociągowych i t. p.

Na razie, aż do czasu wydania takiej ustawy, obowiązują dalej dotychczasowe ustawy budowlane i przepisy z tą tylko zmianą, że wykonywanie ich przenosi się na lokalne władze zdrojowe (art. 33) i dalsze instancje, wskazane w art. 40.

Art. 26. We wszystkich zdrojowiskach, uzdrowiskach i kąpieliskach morskich utworzony będzie fundusz kuracyjny, na który składają się:

a) taksy kuracyjne i taksy za muzykę;
b) opłaty, pobierane od przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, jak również opłaty od rzemieślników i od przedsiębiorstw, zarabiających na obszarze zdrojowisk, uzdrowisk lub kąpielisk;
c) opłaty, pobierane od widowisk, zabaw, koncertów i t. p. przedsiębiorstw;
d) opłaty, pobierane od osób, wynajmujących mieszkania przyjezdnym;
e) opłaty za używanie urządzeń, utrzymywanych kosztem funduszu kuracyjnego;
f) grzywny, nałożone przez komisarza zdrojowego za przekroczenia przepisów niniejszej ustawy;
g) datki dobrowolne i zapisy;
h) 30% udział w podatkach (dodatki podatkowe), pobieranych na obszarze leczniczym na rzecz samorządu miejskiego;
i) zasiłki ze Skarbu Państwa lub ciał autonomicznych.

Gminy, leżące w obszarze miejscowości leczniczych, w których stali mieszkańcy korzystają z urządzeń, założonych lub utrzymywanych przez fundusz kuracyjny, albo przez właściciela zdrojowiska, należy pociągnąć do uiszczania pewnych opłat na rzecz funduszu kuracyjnego, zwłaszcza jeżeli te urządzenia (np. oświetlenie, drogi, parki, wodociągi, kanalizacje i t. p.) wyręczają dane gminy w wypełnianiu analogicznych obowiązków.

Art. 27. Wysokość taks i opłat, wymienionych w art. 26. zatwierdza w zdrojowiskach etc. prywatnych władza wojewódzka, na podstawie wniosku Komisarza zdrojowego; w zdrojowiskach państwowych Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia).

Art. 28. Fundusz kuracyjny przeznaczony jest na:

1. pokrywanie wydatków z powodu ściągania taks i opłat, oraz zarządzania niemi;
2. płace, względnie remuneracje Komisarza zdrojowego (klimatycznego) oraz urzędników i funkcjonarjuszów lokalnej władzy zdrojowej, klimatycznej, względnie kąpielowej;
3. wykonanie i utrzymanie urządzeń, uprzyjemniających i udogadniających pobyt w zdrojowisku lub kąpielisku, a szczególnie na:
   a) utrzymanie muzyki w czasie sezonu;
   b) urządzenia i utrzymywanie ogrodów, parków i ścieżek spacerowych i objektów na nich;
   c) skrapianie i czyszczenie ulic, placów i chodników;
   d) oświetlenie obszaru zdrojowiska, uzdrowiska, względnie kąpieliska;
   e) utrzymanie budynków i urządzeń zdrowotnych oddanych lokalnej władzy w zarząd;
   f) walkę z chorobami zakaźnemi (izolacja, dezynfekcja, utrzymanie urządzeń i personelu);
4. Nadto należy do funduszu kuracyjnego:
   a) pokrycie zobowiązań dawniejszych, ciążących na funduszu takim,, względnie na analogicznym, którego majątek przejdzie na fundusz kuracyjny;
   b) subwencjonowanie w razie potrzeby funduszów budowy i utrzymania dróg i środków komunikacyjnych, względnie urządzeń zdrojowych, wymienionych w art. 8. uznanych za konieczne;
   c) utrzymanie stałej stacji meteorologicznej;
   d) wydawnictwo listy gości kuracyjnych;
   e) pokrycie wydatków na inwestycje, nakazane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Gen. Dyrekcję Służby Zdrowia);
   f) organizacja badań naukowych, balneo i klimatologicznych nad daną miejscowością leczniczą, reklamowanie i informowanie o niej, o ile nie jest to obowiązkiem właściciela;
   g) wydatki na popieranie organizacyj zawodowych i ogólnych celów zdrojownictwa.

O ile w zdrojowisku wydawane są przy zdrojach gościom zdrojowym miejscowe wody lecznicze bezpłatnie do picia, należy z funduszu kuracyjnego zwrócić właścicielowi zdrojów rzeczywisty koszt utrzymania urządzeń do tego celu służących i ich obsługi oraz uiszczać opłatę za pobieraną wodę.

Art. 29. W miejscowościach leczniczych, w których urządzenia, przeznaczone w myśl art. 28-go do utrzymywania z funduszu kuracyjnego, należą do właściciela zdrojowiska lub gminy, można na ich żądanie pozostawić je w ich zarządzie, pod kontrolą lokalnej władzy zdrojowej i przyznać z funduszu kuracyjnego stosowny datek na koszta utrzymania. W razie sporu o wysokość takiego datku rozstrzyga Województwo.

Jeżeliby się właściciel z poruczonych w ten

sposób zadań należycie nie wywiązał, układ ten może być z końcem każdego sezonu rozwiązany. Również i właściciel ma prawo z końcem każdego sezonu wymówić dalsze zajmowanie się takiemi urządzeniami.

W sprawach tych, o ile chodzi o objekty, stanowiące własność Skarbu Państwa, decyduje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia).

Art. 30. Cały majątek, który jest własnością funduszu kuracyjnego, jak również oddany funduszowi w zarząd, należy dokładnie osobno zainwentaryzować. Inwentarz ten musi być ściśle prowadzony i corocznie z uwzględnieniem zmian w odpisie dołączony do rocznych zamknięć kasowych funduszu kuracyjnego.

Art. 31. Z końcem października każdego roku lokalna władza zdrojowa ustali preliminarz dochodów i wydatków na rok przyszły i wraz ze szczegółowem umotywowaniem poszczególnych pozycyj przedstawi do zatwierdzenia władzy wojewódzkiej, a w zdrojowiskach państwowych — Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia).

Zatwierdzony preliminarz nie może być w rubryce wydatków przekroczony bez osobnego zezwolenia władzy zatwierdzającej.

Władze wojewódzkie, względnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) ma prawo wstawić do każdego preliminarza z urzędu określone kwoty na niezbędne inwestycje zdrowotne.

Decyzja co do ewentualnych zasiłków ze Skarbu Państwa i ich przeznaczenia, należy do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia) w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

Art. 32. Roczne sprawozdanie rachunkowe z zarządu funduszem kuracyjnym, sprawdzone przez Komisję rewizyjną, winna miejscowa władza zdrojowa przedkładać władzy wojewódzkiej, względnie w zdrojowiskach państwowych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (Gen. Dyr. Służby Zdrowia) najdalej do końca lutego za rok ubiegły. Po zatwierdzeniu ich przez władzę wojewódzką, względnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych sprawozdanie takie ma być w ciągu najbliższego sezonu podane do publicznej wiadomości w obrębie danej miejscowości leczniczej.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Gen. Dyr. Służby Zdrowia) i władza wojewódzka ma prawo i obowiązek w szczególności przed zatwierdzeniem rocznych sprawozdań rachunkowych, badać przez swe organy wszelkie dokumenty i księgi kasowe i żądać wszelkich wyjaśnień.

Rozdział V.
Władze i postępowanie.

Art. 33. Gminy, wchodzące w obszar miejscowości leczniczych, zachowują na swym terenie wszystkie swe prawa i obowiązki, z wyjątkiem sprawowania agend, wyłączonych z art. 24, 25 i art. 38.

Do sprawowania tych agend w obrębie całego obszaru miejscowości leczniczej powołane są Starostwa danego powiatu, które do wykonywania tych funkcyj na czas sezonów leczniczych eksponować będą dla każdej objętej wykazem (art. 3.) miejscowości leczniczej urzędnika administracyjnego (komisarza zdrojowego).

W zdrojowiskach państwowych agendy, wymienione w art. 24, 25 i 38, sprawować będzie Dyrektor państwowego zarządu zdrojowego, któremu do pomocy na czas sezonów Województwo przydzielać będzie urzędnika administracyjnego.

Art. 34. Komisarz zdrojowy, a w państwowych zakładach — Dyrektor państwowego zarządu zdrojowego, mają na swojem terytorjum zakres uprawnień Starostwa w zakresie policji sanitarnej, przemysłowej i bezpieczeństwa publicznego. W zakresie wykonywania ustaw i przepisów budowlanych przenosi się w zdrojowiskach i kąpieliskach morskich całą kompetencję gminna Starostwa względnie na komisarzy zdrojowych, a w zakładach państwowych — na dyrektorów państwowych zarządów zdrojowych.

Art. 35. Jako organy doradcze i opinjodawcze utworzone będą w zdrojowiskach, uzdrowiskach i kąpieliskach morskich, wymienionych w art. 3, rady zdrojowe, których skład dla każdej miejscowości leczniczej oznaczy statut, w myśl poniższych zasad.

Rady zdrojowe składać się będą z 6, 8 10 lub 12 członków, z których połowa pochodzić będzie z wyboru, względnie z delegacji, a druga połowa z nominacji Wojewody, na wniosek Starosty. W uzdrowiskach państwowych nominacje te uskuteczniać będzie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia).

Do Rady zdrojowej delegować będą po jednym zastępcy:
1. gminy, wchodzące w obszar miejscowości leczniczej;
2. właściciele zakładów leczniczych;
3. lekarze, praktykujący w zdrojowisku;
4 towarzystwa, względnie instytucje, przyczyniające się do rozwoju miejscowości leczniczej.

Bliższe określenie sposobu delegacji, względnie wyboru określi statut miejscowości leczniczej.

Pomiędzy członkami, pochodzącymi z nominacji, przynajmniej jeden powinien pochodzić z grona stałych gości (kuracjuszów) i przynajmniej przez okres 2 miesięcy w roku przebywać w danem zdrojowisku.

Wszystkie mandaty członków Komisji trwają przez 5 lat.

Radzie przewodniczy Komisarz zdrojowy, a w zdrojowiskach państwowych — Dyrektor państwowego zakładu zdrojowego.

Regulamin obrad i czynności Rad zdrojowych wyda Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Gen. Dyrekcja Służby Zdrowia).

Art. 36. Zwyczajne posiedzenia Rady odbywają się conajmniej raz w miesiącu (w ciągu sezonu), nadzwyczajne może przewodniczący zwołać w każdej chwili w miarę potrzeby, a winien posiedzenie zwołać do dni 3-ch na żądanie ½ części członków Komisji.

Członkowie Rady obowiązani są do pilnego, sumiennego i starannego wypełniania swych obowiązków. Jeżeli członek, pochodzący z wyboru lub delegacji, opuści, bez uznanego przez Radę za wystarczające usprawiedliwienia, bezpośrednio po sobie następujące 3 posiedzenia, lub nie zjawi się bez takiego usprawiedliwienia na posiedzeniu, na którem mają być zatwierdzone rachunki lub uchwalony preliminarz funduszu kuracyjnego, traci mandat, a przewodniczący Komisji obowiązany jest wdrożyć kroki o następcę.

W razie analogicznego zaniedbania ze strony członka mianowanego, winien przewodniczący Rady donieść o tem bezpośredniej władzy przełożonej, która go zamianowała, celem zamianowania innego delegata.

Art. 37. Jeżeliby Rada nie wypełniała odpowiednio lub zaniedbywała swe zadania, albo przekraczała zakres swej kompetencji, przysługuje Wojewodom, a w zdrojowiskach państwowych — Ministrowi Spraw Wewnętrznych (Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia) prawo rozwiązania Rady każdej chwili. W tym wypadku potrzebne wybory i nominacje należy tak zarządzić, aby nowa Rada mogła się ukonstytuować najdalej w terminie 6-ciu miesięcy od rozwiązania Komisji poprzedniej.

Art. 38. Zadaniem Komisarzy Zdrojowych względnie Dyrektorów państwowych zdrojowisk jest opieka nad stanem i rozwojem miejscowości leczniczej, czuwanie nad jej warunkami leczniczemi i zdrowotnemi, nad wygodą i rozrywkami gości, oraz nad tem, aby miejscowość lecznicza nie doznała żadnej szkody z jakiejbądź strony.

W szczególności do obowiązków Komisarzy względnie Dyrektorów państwowych zarządów zdrojowych należy:
1. zarządzanie funduszem kuracyjnym, w granicach jego przeznaczenia i czuwanie nad majątkiem funduszu,
2. pobieranie taks, opłat i grzywien., przypadających do funduszu kuracyjnego Komisarzom względnie dyrektorom państwowych zarządów, zdrojowych przysługuje prawo przymusowego ściągania tych taks i opłat,
3. uwalnianie od uiszczania taks i opłat w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, zgodnie ze statutem,
4. przedstawianie wniosków co do wysokości taks i opłat sporządzanie preliminarza i zamknięć kasowych funduszu kuracyjnego,
5. udzielanie pozwoleń na roboty, określone w art. 24 i 25, oraz wykonywanie miejscowej policji zdrowotnej, budowlanej i bezpieczeństwa publicznego,
6 zarządzanie za pośrednictwem lekarza zakładowego, klimatycznego lub kąpielowego szpitalem, względnie innym zakładem humanitarnym, gdyby taki Radzie w zarząd oddany został oraz kontrola nad prywatnemi szpitalami i zakładami leczniczemi i dobroczynnemi, istniejącemi w danym obszarze miejscowości leczniczej,
7. czuwanie nad prawidłowem działaniem aptek, urządzeń zdrowotnych, leczniczych i dezynfekcyjnych, oraz wykonywanie nadzoru nad: a) produktami spożywczemi i zakładami przemysłu spożywczego, jak piekarnie, rzeźnie, masarnie, restauracje, mleczarnie i t. d., b) nad czystością porządkiem i usuwaniem śmiecia i odpadków zarówno na ulicach, placach, parkach, jak i w domach, przeznaczonych na mieszkania dla kuracjuszów,
8. nakładanie kar za przekroczenia przepisów niniejszej ustawy, o ile nie są one zastrzeżone innym władzom i ściąganie przymusowe tych kar i grzywien,
9. ustalenie regulaminu najmu mieszkań, oraz pośredniczenie w zamawianiu i wynajmowaniu mieszkań (utrzymanie biura najmu),
10. jednanie i rozstrzyganie sporów, wynikających między kuracjuszami, a wynajmującymi mieszkania,
11. ustanawianie i przestrzeganie cenników (na mieszkania, główne produkty spożywcze, dla dorożek, posłańców i t. p.), które winy być umieszczane w każdym domu, dorożce i t. d. na widocznem miejscu,
12. dbanie o upiększenie danej miejscowości i dostarczanie w sezonie muzyki i rozrywek gościom (urządzanie zebrań towarzyskich, zabaw, wycieczek i t. d.),
13. utrzymanie księgi życzeń i zażaleń gości,
14. prowadzenie i ogłaszanie statystyki gości, przebywających na kuracji, przyjezdnych i t. p.

Art. 39. Komisarz zdrojowy, względnie dyrektor państwowego zakładu zdrojowego, mianuje i zwalnia wszelkich funkcjonarjuszów, przewidzianych w preliminarzu funduszu zdrojowego, ustala dla nich przepisy i zawiera umowy służbowe, mianuje też lekarza zdrojowego, klimatycznego względnie kąpielowego i zawiera z nim pisemną umowę, którą przedkłada do zatwierdzenia władzy wojewódzkiej (Dyrektorowi zdrowia),

W miejscowościach leczniczych należących do Skarbu Państwa, lekarza zdrojowego mianuje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) na wniosek Dyrektora. Honorarjum jego pokrywa komisja zdrojowa.

Obowiązki lekarza zdrojowego, klimatycznego względnie kąpielowego i jego kwalifikacje określi osobna instrukcja, którą wyda Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia).

Art. 40. Bezpośrednią władzą nadzorczą i odwoławczą od zarządzeń komisarza zdrojowego, względnie Dyrektora zakładu zdrojowego państwowego w zakresie niniejszej ustawy, jest władza wojewódzka.

Ponadto należy do władzy wojewódzkiej, jako do właściwej instancji, udzielanie pozwoleń i stawianie wniosków, w ustawie niniejszej dla Władzy wojewódzkiej zastrzeżonych, tudzież;
a) przyznawanie rejonu ochronnego, zatwierdzanie generalnego projektu i planu regulacyjnego, oraz zmiany ich we wszystkich zdrojowiskach prywatnych.

Do wykonania drobniejszych zarządzeń i przeprowadzenia mniej ważnych dochodzeń może władza wojewódzka delegować Starostwo, w obrębie którego miejscowość lecznicza leży.

Najwyższą władzą w sprawach leczniczych, a więc dotyczących wszelkich miejscowści leczniczych jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia). Wykonuje ono przez swe organy nadzór nad wszystkiemi miejscowościami leczniczemi i ich władzami bezpośredniemi, oraz rozstrzyga na podstawie wniosków władz i urzędów podwładnych sprawy, należące w myśl tej ustawy bezpośrednio do kompetencji Ministerstwa, w szczególności co do państwowych zakładów zdrojowych.

Art. 41. Celem wykonania nadzoru nad zdrojami leczniczemi i ich produktami, nad technicznymi urządzeniami miejscowości leczniczych i zakładami leczniczymi, czuwanie nad zachowaniem postanowień niniejszej ustawy oraz udzielanie fachowych opinji wszystkim władzom w sprawach. według niniejszej ustawy do nich należących, jak również udzielanie porady fachowej w sprawach zdrojów leczniczych, inwestycyj i urządzeń leczniczych w miejscowościach leczniczych, ustanawia się techniczny inspektorat zdrojów leczniczych, uzdrowisk i kąpielisk morskich w Polsce, jako urząd podległy bezpośrednio Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia). Sprawowanie agend i uprawnienia tego inspektoratu może Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) przekazać Generalnej Dyrekcji Zdrojowisk Państwowych.

Szczegółową instrukcję służbową dla tego Inspektoratu wyda Ministerstwo Spraw We-

wnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia).

Art. 42. Przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych utworzoną będzie państwowa Rada dla spraw zdrojów leczniczych, zdrojowisk, uzdrowisk i kąpielisk morskich, jako organ doradczy, złożona z zastępców instytucyj naukowych i zawodowych, mianowanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na okres 5-cio letni.

Zakres działania tej Rady i jej skład określi osobny statut. zatwierdzony przez Radę Ministrów.

Przy władzach wojewódzkich w łonie istniejących okręgowych Rad zdrowia utworzone będą osobne sekcje dla tych samych spraw.

Art. 43. Wszelkie podania w sprawach, wymagających uzyskania pozwolenia w myśl postanowień ustawy, należycie umotywowane i poparte dokładnie objaśniającemi planami i opisami, sporządzonemi przez wykwalifikowanych fachowców, winny być wnoszone do komisarjatów zdrojowych.

W załącznikach podania należy w miarę zachodzących okoliczności wyjaśnić:

a) cel i rozmiary zakładu, przedsiębiorstwa, budowli, z dokładnem określeniem miejsca, gdzie ma powstać;
b) sposób wykonania;
c) wykazanie spodziewanych korzyści, albo niekorzyści, których w razie zaniechania obawiać się należy;
d) wymienienie wszystkich uprawnionych i interesowanych osób, na których prawa zamierzone przedsiębiorstwo oddziaływać może, z dołączeniem ewentualnych ich oświadczeń;
e) wyszczególnienie gruntów, domów i t. d., któreby miały być odstąpione, względnie obciążone służebnościami, przy dołączeniu wyciągu z księgi gruntowej.

Art. 44. Komisarz zdrojowy, o ile rozstrzyganie sprawy należy do jego zakresu działania, zarządzi i ogłosi zbadanie jej na miejscu w terminie najmniej 6-dniowym, a najdłużej 14-dniowym, ewentualnie przy współudziale znawców i wysłucha wniosków wszystkich interesowanych.

Przy rozprawie zbadać należy przedewszystkiem, czy zamierzone roboty są ze względów publicznych dopuszczalne.

Co do zarzutów interesowanych starać się należy o dobrowolne porozumienie.

Z rozprawy całej należy spisać protokół, w których podać należy osiągnięte porozumienia, wnioski, rozstrzygnięcia zarzutów, co do których porozumienia nie osiągnięto, oświadczenia interesowanych, oraz wnioski z urzędu.

We wszystkich sprawach, dotyczących źródeł leczniczych, albo też mogących mieć wpływ na źródła lecznicze, oraz w ważniejszych sprawach inwestycyjnych i budowlanych należy zasięgnąć opinji technicznego inspektoratu, który ma prawo również brać udział w dochodzeniach i stawiać wnioski z urzędu.

Art. 45. O ileby sprawa wniesiona należała do kompetencji władz wyższych, ma komisarz zdrojowy po zaopatrzeniu jej swoją opinją i wnioskami bezzwłocznie przedłożyć podanie z załącznikami władzy kompetentnej do rozstrzygnięcia, która zarządzi i przeprowadzi konieczne dochodzenia i badania. I tu obowiązują formalne postanowienia art. 44.

Art. 46. Po ukończeniu wszelkich potrzebnych badań i rozpraw ma kompetentna władza wydać orzeczenie. określające rozmiary i warunki wykonania danych robót, oraz decyzję o potrzebie, przedmiocie i rozciągłości serwitutów, wzgl. wywłaszczenia.

Wszelkie porozumienia, osiągnięte w toku postępowania, należy umieścić i udokumentować w orzeczeniu, oraz oznaczyć termin rozpoczęcia i wykonania całej roboty. Zarzuty, oparte na tytułach prywatno-prawnych, co do których nie osiągnięto porozumienia, odesłać należy na drogę sądową.

Orzeczenie należy doręczyć starającym się o pozwolenie, wszystkim interesowanym oraz, o ile chodzi o źródła mineralne lub ważniejsze urządzenia techniczne — technicznemu inspektoratowi.

Ponadto doręczyć należy orzeczenie Inspektoratowi w tych wszystkich wypadkach, w których delegat jego brał udział w dochodzeniach lub specjalnie to sobie zastrzegł.

Art. 47. Przeciw takiemu orzeczeniu może tak starający się, jak i interesowani wnieść odwołanie do władzy wyższej, w ciągu dni 14 od dnia doręczenia.

Odwołanie od orzeczenia Komisarza zdrojowego idzie do władzy wojewódzkiej, a odwołanie od orzeczenia władzy wojewódzkiej do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Generalnej Dyr. Służby Zrowia). Odwołania w sprawach rejonu górniczego idą do Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Odwołanie takie musi być wniesione za pośrednictwem Władzy, która wydała orzeczenie zaczepione.

Odwołania od równobrzmiących orzeczeń dwóch władz niema.

Również i inspektorat techniczny ma prawo wnosić odwołanie do wszystkich władz wyższych, o ile rozchodzi się o ochronę względów dobra publicznego, nawet w razie równobrzmiących dwóch orzeczeń władz niższych.

Art. 48. Odwołanie na czas wniesione ma skutek odraczający. W razie jednak grożącego przez zwłokę niebezpieczeństwa może władza, mimo wniesionego odwołania, pozwolić na uskutecznienie zarządzeń, koniecznych do uniknięcia niebezpieczeństwa.

Na żądanie interesowanego winna mu władza po wyczerpaniu odwołań, względnie w razie upływu terminu 14-dniowego od ostatniego doręczenia bez wniesienia odwołania, potwierdzić na orzeczeniu jego prawomocność.

Art. 49. Przed prawomocnością pozwolenia nie wolno przystępować do wykonania zamierzonych robót.

Po wykonaniu budowli, względnie urządzeń, na które pozwolenie wydano, winien właściciel donieść o tem kompetentnej władzy, która pozwolenie wydała, celem przeprowadzenia kolaudacji i udzielenia pozwolenia na użytkowanie. O kolaudacjach takich należy zawsze zawiadomić Inspektorat, który ma prawo w nich brać udział i stawiać wnioski z urzędu.

Pozwolenia na użytkowanie można odmówić, o ileby się okazało, że przedsiębiorca wykonał urządzenie w sposób niezgodny z zezwoleniem, względnie przepisać dodatkowe warunki, albo też zarządzić usunięcie urządzenia, jeżeli wykonane samowolnie zagrażało bezpieczeństwu, zdrowotności, zdrojom i t. p.

Art. 50. Koszta dochodzeń i rozpraw ponosi zawsze ten, na czyją prośbę dochodzenie wdrożono. Jeżeliby jednak przeciwnik podnosił lekkomyślnie i bezpodstawnie zarzuty, wtedy nałożyć należy na niego spowodowaną tem nadwyżkę kosztów.

Koszta dochodzeń, wywołanych przekroczeniem niniejszej ustawy, ponosi uznany za winnego.

Rozdział VI.

Przekroczenia i kary.

Art. 51. Wszelkie przekroczenia postanowień niniejszej ustawy, niezależnie od postępowania sądowo-karnego, karane będą przez komisarzy względnie dyrektorów państwowych zakładów zdrojowych grzywnami do 200 zł.; w razie nieściągalności grzywny należy zamienić ją na karę aresztu, licząc 5—24 zł. (zależnie od stosunków ukaranego) za 1 dzień aresztu. Jeżeli sprawca dopuszcza się złośliwości, lub też ponownie podpada karze, zamiast grzywny, wymierzyć można karę od 6 godzin do 8-miu dni.

Odwołanie od orzeczenia Komisarza może być wniesione w ciągu dni 8 do władzy wojewódzkiej.

Art. 52. Uznany za winnego musi bez względu na karę i obowiązek wynagrodzenia poszkodowanych usunąć na własny koszt samowolne roboty. lub wykonać roboty ochronne przed skutkami samowolnych robót, jeżeli tego poszkodowany żąda. lub dobro publiczne wymaga.

Co do wysokości odszkodowań za szkody, wynikłe z samowolnych robót, o ile nie dojdzie do porozumienia, należy żałącego się odesłać na drogę sądową, stwierdzając tylko winę, jej rozmiary i skutki.

Art. 53. Grzywny, nałożone w wykonaniu tej ustawy, wpływają do funduszu kuracyjnego tej miejscowości leczniczej, w której przekroczenie nastąpiło.

Art. 54. Dochodzenie i karanie przekroczeń tej ustawy ulega przedawnieniom, o ile o czynie karygodnym nie doniesiono władzy w terminie 6 miesięcy od chwili popełnienia.

Przedawnienie to nie uchyla obowiązków, wynikających z postanowień art. 52, jak również obowiązku wynagrodzenia szkody.

Postanowienia końcowe.

Art. 55. Ustawa ta wchodzi w życie w całej Rzeczypospolitej Polskiej z dniem ogłoszenia.

———::o::———

Z listów do Redakcji.

Od adwokata, p. Dra Józefa Diehla otrzymaliśmy dnia 25 z. m. z prośbą o umieszczenie list następujący:

Wielce Szanowny Panie Redaktorze!

Dopiero dzisiaj przeczytałem w numerze 16-tym „Górala" na str. 6-tej, na której rzuca się w oczy bardzo trafny tytuł: „Kłamstwem i oszczerstwem" — notatkę następującą:

„Oferta Dra Diehla. Były prezes Tymcz. Komisji Uzdrowiskowej p. Dr Józef Diehl przedłożył p. Komisarzowi Rządu Radcy Starosolskiemu ofertę. w której ofiarowuje klimatyce swe usługi w sprawie wyrobienia dla klimatyki względnie Zakopanego pożyczki zagranicznej i to zupełnie bezinteresownie, a tylko za zwrotem kosztów podróży i odszkodowania za stratę czasu w kwocie 8 (ośm!) złotych za godzinę (!)... Ładna bezinteresowność!"

Gdyby chodziło tylko o mnie, nie zwracałbym niczyjej uwagi na notatkę. Ponieważ jednak chodzi także o kolegę francuskiego w Paryżu, który ma możność wystarania się o miljonową pożyczkę na kanalizację Zakopanego, przeto uważam za stosowne wyjaśnić publicznie, że nie było wcale mowy o bezinteresowności, gdym wnosił ofertę imieniem grupy finansistów zagranicznych, albowiem prócz zwykłego honorarjum za czynności prawne, związane z pożyczką. zastrzegłem zwrot kosztów podróży według minimalnej. t. zn. urzędowej taryfy adwokackiej (Dz. Ust. Rz. P. Nr 40 ex 1924, poz. 433), która w ustępie 10-ym przewiduje należytość za podróż koleją pierwszą klasą. wyżywne, noclegowe i stratę czasu po 8 zł. za godzinę.

Bezinteresowność dwóch adwokatów w takiej sprawie byłaby naiwną lub conajmniej podejrzaną przedewszystkiem w oczach dłużnika, który koszta prawne zawsze ponosi. Nieśmiały, bo niepodpisany autor wzmianki w „Góralu" robi mi, jako adwokatowi, reklamę zbyt życzliwą, więc przesadną.

Racz przyjąć, Panie Redaktorze, wyrazy głębokiego szacunku. **Józef Diehl.**

KRONIKA.

LITERATKA FRANCUSKA, pani hrabina de Reinach Foussemagne, współpracowniczka dziennika paryskiego „Gaulois", bawiła kilka dni w Zakopanem.

Po zwiedzeniu Finlandji, Łotwy i Estonji, hr. de Reinach przybyła do Polski, z którą wiąże ją serdeczny sentyment. Urodzona w Wissemburgu w Alzacji, wychowawła się w Luneville, gdzie po r. 1870 osiedli jej rodzice w pobliżu nowej, tak bolesnej dla serc francuskich granicy. W tem mieście, gdzie przetrwała pamięć o królu Stanisławie Leszczyńskim, p. de Reinach nauczyła się jeszcze w latach dziecięcych kochać Polskę i Polaków. Przybycie jej do naszego kraju jest realizacją długoletnich marzeń.

Poznawszy. Kraków. Poznań i Lwów, nie pominęła Zakopanego i Tatr. W towarzystwie p. Dr. Diehla odbyła wycieczkę do Morskiego Oka, o którem obiecała napisać w swoich wspomnieniach z podróży po Polsce.

ZNAMIENNE WYJAŚNIENIA URZĘDU WOJEWÓDZKIEGO. Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych reskryptem z dnia 18 września 1926 r. L. III. 3439 oznajmiła. że nie może zgodzić się na wydawanie w Zakopanem koncesów budowlanych na prowizoryczne budowle drewniane w dzielnicy objętej planom regulacyjnym. chociażby nawet dotyczące deklaracje demolacyjne petentów określały trwanie budowy na kilkuletni okres czasu. Również Dyrekcja nie zgodziła się na wydawanie koncesów budowlanych na dobudówki. przebudówki lub częściowe remonty kapitalne istniejących w dzielnicy, objętej planem regulacyjnym parterowych budynków mieszkalnych. Tego rodzaju istniejące zabudowania mogą być konserwowane jedynie sposobem drobnego remontu. Wzgląd, że dla braku środków pieniężnych z powodu nie udzielenia kredytów budowlanych na wznoszenie budowli o charakterze stałym z uwzględnieniem estetyki w architekturze i konieczność stosowania budowli prowizorycznych muszą ustąpić wobec żądań opinji publicznej całej Polski, stawianej Zakopanemu jako stacji klimatycznej i turystycznej o znaczeniu międzynarodowym. W dzielnicy objętej planem regulacyjnym wszystkie nowe budowle muszą bezwarunkowo posiadać charakter budowli stałych przy zupełnym zastosowaniu estetyki architektonicznej.

WALNE ZGROMADZENIE

Towarzystwa Domów Zdrowia Polskiej Młodzieży Katolickiej „ODRODZENIE"

odbyło się w Zakopanem dnia 5-go lipca 1926 r.

Do Wydziału Towarzystwa wybrani zostali: Fr. Kosiński, prezes, poseł M. Kozłowski, wiceprezes, K. Jelska, sekretarz, Urszula Brzozowska, skarbnik, Drowa H. Czaplicka, M. Kopecznowa Ks. Proboszcz J. Tobolak.

Bilans z dn. 31. XII. 1925 r. Sanatorjum „Odrodzenie"

STAN CZYNNY:			STAN BIERNY:		
1. Gotówka w kasie	zł.	676.05	1. Wierzyciele	zł.	15,265.40
2. Zapasy kuchni i opału	„	4,738.25	2. Fundusz amortyzacyjny	„	11.238.—
3. Nieruchomości	„	68,622.03	3. Fundusz na pokrycie wątp. dł.	„	4,202.34
4. Ruchomości	„	32.459.44	4. Czysty majątek	„	200,352.71
5. Dłużnicy	„	55,485.14			
6. Inwentarz żywy	„	5,060.—			
7. Materjał na budowę Sanatorjum	„	33,620.50			
8. Gabinet Roentgena	„	14.253.03			
9. Papiery wartościowe	„	16.144.01			
	zł.	231.058.45		zł.	231,058.45

Rachunek strat i zysków.

STRATY:			ZYSKI:		
Wydatki na kuchnię	zł.	64,763.73	Wpłaty pacjentów	zł.	106,650.82
Pensje personalu lekarskiego	„	10,099.64	Procenty	„	10,797.07
Pensje personalu służbowego	„	12,922.44	Dochód z inwentarza żywego	„	2,862.19
Pensje personalu gospod. i kanc.	„	5,186.36	Subwencje	„	18,781.27
Świadczenia socjalne, przybory kancelaryjne i różne wydatki	„	7.286.11	Dochód z gabinetu Roentgen.	„	2,860.20
Opał i światło	„	7,674.04	Dochód z hurtowni tyton.	„	1,135.63
Apteka	„	2.595.49			
Konserwacja nieruchomości	„	6.018.62			
Koserwacja ruchomości	„	3.735.42			
Różne papiery wartościowe	„	7,364.99			
Amortyz. nieruch., ruch. Roentg.	„	11,238.—			
Pokrycie wątpl. dłużn.	„	4,202.34			
	zł.	143,087.18		zł.	143,087.18

Bilans z dn. 31. XII. 1925 r. Zakładu Profilaktycznego „Oksza"

STAN CZYNNY:			STAN BIERNY:		
1. Gotówka w kasie	zł.	3.63	Wierzyciele	zł.	18,952.58
2. Zapasy kuchni i opału	„	1.576.95	Czysty majątek	„	38,638.32
3. Nieruchomości	„	48,359.41			
4. Ruchomości	„	6,644.45			
5. Dłużnicy	„	1,006.46			
	zł.	57,590.90		zł.	57,590.90

Rachunek strat i zysków.

STRATY:			ZYSKI:		
Wydatki na kuchnię	zł.	28,256.22	Wpłaty pensonarjuszy	zł.	44,373.43
Pensje person. i inne wyd. admin.	„	9.771.21	Subwencje	„	507.—
Opał i światło	„	2,612.40			
Konserwacja nieruch., ruchom.	„	2,600.01			
Amortyzacja	„	1,640.59			
	zł.	44,880.43		zł.	44,880.43

Rachunki zestawił: *Stanisław Wajgiel.*

Komisja Rewizyjna: *Aleksander Rumiński*, *Dr Stefan Góra*

Sekretarz: *Klara Jelska*

Prezes: *Franciszek Kosiński.*

Lista gości

od 14 do 30 września 1926 r.

Abłamowicz Wanda, Mokre — h. p. Gewontem.
Adamczykówna St., Warszawa — Gosp. Włóczęgów.
Abramowicz Ewa, Warszawa — Radowid.
Adolph Witold, Wilno — Słoneczna.
Abgarowicz Kazimiera z s. Poznań — Cienista.
Abgarowicz Julja, Bratynów — Poraj.
Ainfeld Chaim z ż. Kraków — Wanda.
Arnoldówna Marja, Sosnowiec — Dzidka.
Arnold Stefan, Sosnowiec — Dzidka.
Ainsfeldówna H. Kraków — do Jaszczur. Gąsienica.
Adamczyk Zdzisław, Lwów — Jaz.
Amann Margareta, Kraków — Stamary.
Azarewicz Walenty, Warszawa — Zalesie.
Anarjewa Antonina, Borysław — San. naucz.
Bregman Aleksander, Warszawa — Radowid.
Bemówna Janina — Dom Całubińskiego.
Brzezińska Irena Toska, Lwów — Ślązaczka.
Brzezowski Ludwik z ż. Król. Huta — Cieszynianka.
Bledzewski Eugenjusz, Warszawa — Dom wyciecz.
Breitman Bronia, Tarnopol — Świt.
Błędzki ks. Franciszek, Pączewo — M. Oko.
Bellon Stanisława, Koniecpol. — Grażyna.
Bretschneider Brunon, Warszawa — Dom wyciecz.
De Beaurain Janusz, Warszawa — Wiosna.
Brzeziński Edward, Lwów — Ślązaczka.
Bielańska Janina, Lwów — Renaissance.
Bielańska Marja, Lwów — Renaissance.
Biber Wilhelm, Wiedeń — Strzecha.
Bieniewska Marja, Sosnowiec — Paryżanka.
Biczysko Maksymiljan, Rybnik — Kasztelanka.
Biederman Wikta i Sara, Łódź — Piast.
Brońska Sława, Równe — Wielkopolska.
Broz Jan, Praga — Radowid.
Brzoska August, Warszawa — Żychoniówka.
Boder Emmy, Katowice — Łada.
Bogdanowicz Rosco Tadeusz z r. Poznań — Polanka.
Borosky Friedrich, Graz — Pyszna.
Broniszowa Kazimiera, Mińsk Maz. — San. naucz.
Blochówna Lucja, Katowice — Orlątko.
Bobrowski Zygmunt, Warszawa — Wanda.
Bojemski Eugenjusz, Katowice — M. Oko.
Böhm Bruno z ż. Katowice — Stamary.
Boltówna Zofja, Bartożna — Zakł. Kórnicki.
Bossowski Franciszek, Kraków — Zacisze.
Broniewski Kazimierz, Warszawa — Radowid.
Bogaczowa Stan. Balice — Za Skoczyskami 1005.
Brollówna Marja, Katowice — Granit.
Buza Czesław, Toruń — Orcio.
Bucheli Jean, Kraków — Renaissance.
Burton G. S. M. Berlin — Sanato.
Bujak Jan, Katowice — Ślązaczka.
Buliński Wiktor, Katowice — Ślązaczka.
Bludzewski Eugenjusz, Warszawa — Dom wyciecz.
Blumenfeld Zygmunt, Kraków — Warszawianka.
Buśkiewicz Helena — Zakład Kórnicki.
Bukowski Ernest z ż. Skoczów — Wanda.
Bukowski Emil, Lublin — Wołodyjówka.
Bukowska Janina, Chodorów — San. nauczycielskie.
Bugiel ks. Jan, Kraków — Lwowianka.
Byczewski Stanisław, Częstocice — Mak.
Byliński Edward z ż. Włocławek — Bristol.
Cohn dr. Jerzy George, Poznań — M. Oko.
Curjak Ferdynad, Kozice — M. Oko.
Cytrzycki Ryszard, Łuck — Staszeczkówka.
Cygański Srefan, Warszawa — Dom wycieczkowy.
Cholewka Stanisław, Łośnica — Lipnica.
Chróścińska Zofja, Ostrów — Łubień.
Chmielewski Adolf, Starogard — Sanato.
Chojecka Iza, Warszawa — Krzemień.
Chorąży dr. Piotr, Kr. Huta — Nirwana.
Chądzyńska Zofja, Warszawa — Sanato.
Chylewski Bronisław z ż. Kalisz — Stamary.
Chametziuk Leon, Lwów — Warszawianka.
Chomiński dr. Olgierd, Wilno — Nirwana.
Chronowski Józef z r. Kraków — M. Oko.
Chrzanowska Wanda, Grodzisk — Zakł. Kórnicki.
Choynowski Jan, Warszawa — Radowid.
Czarliński Leon, Inowrocław — Radowid.
Czapliński Stanisław, Warszawa — Albion.
Czajkowski Marjan, Skierniewice — Grażyna.
Czernińska Zofja, Warszawa — Wiosna.
Czajewska Marja, Łódź — Warszawianka.
Czaputowicz Eugenjusz, Brześć n. B. — Krokus.
Czernecki Kazimierz, Białystok — Nina.
Czeluśniak Marjan, Kraków — Nasza.
Czechówna Elżbieta, Czerwionka — Zakł. Kórnicki.
Czubrytówna Emilja, Kraków — Pomoc Bratnia.
Dębicka Zofja, Warszawa — Pomoc Bratnia.
Dehnke Leopold, Tomaszów — M. Oko.
Drzewiecki Andrzej, Katowice — M. Oko.
Dennenbaum Augusta, Lwów — Warszawianka.
Dembiński Leon — Szałas.
Dresler Bolesław, Łódź — Jasna.
Dembiński Władysław, Warszawa — Sanato.
Denysowa Kamilla, Białystok — Szachownica.
Drzewiecka Teodora, Częstochowa — Zakł. Kórnicki.
Drzewiecki Wiesław z r., Warszawa — Skaut.
Dermałowicz Bronisława z r., Białka — Gladys.
Dzierzbicka Zofja, Brześć — Stamary.
Diederich Wilhelm, Rożdżeń — M. Oko.
Dziennicki ks. Stan., Wilczyn — Księżówka.
Dzieślewska Grażyna, Lwów — Cieszynianka.
Dobrzański Włodz., Warszawa — Wierchy.
Dobrzyniecka Zofja — Jaworzynka.
Dworzatzek Edward, Śląsk — Żychoniówka.
Dudzińska Elżb. z wn., Warszawa — Śnieżka.
Dżumyk Józef, Lwów — Poraj.
Duda Adolf, Zgoda — Radion.
Dürstenfeld Augusta, Lwów — Warszawianka.
Duchowa Róża, Warszawa — Czerw. Krzyż.
Dylong Teofil, Mikołów — Grunwald.
Dylla Alojzy, Kraków — Paryżanka.
Eizner Jakób, Łódź — Wiekopolanka.
Eibenschütz Frania, Kraków — Radowid.
Eicken Herman, Sosnowiec — Stamary.
Freudenreich Stefan z ż., Poznań — h. Sport.
Felber dr. Abraham, Stryj — Świt.
Fenfet Kazimiera, Biedruska — Cz. Krzyż.
Ferber Artur z ż., Biała — Lwowianka.
Fiszer Andrzej, Warszawa — Warszawianka.
Philippówna Marja, Bydgoszcz — Biały Dwór.
Fiszerówna Eleonora, Łódź — Kosówka.
Ficowski Karol, Warszawa — Wiosna.
Fijalski Stanisław, Warszawa — Jadwiniówka.
Firczykówna Józefa, Skawce — Anielówka.
Florecki Zygmunt, Warszawa — Staszeczkówka.
Florkiewicz Leokadja, Kraków — Paryżanka.
Fruziński Jan, Warszawa — h. p. Gewontem.
Furowiczówna Stefanja, Kościelisko — San. Naucz.
Frydrychowicz Władysława, Poznań — Ostoja.
Frydman Małgorzata, Kraków — Olcza, Pyszna.
Gelbard dr. Marceli z ż., Lwów — Curuśka.
Goszke Teofil, Bytom — Zalesie.
Gerżabkowa Natalja, Kraków — Sanato.
Groele dr Ludwik z ż., Rozwadów — Wanda.
Głuziński Jan z ż., Koło — Stamary.
Glikman Walentyna, Warszawa — Wielkopolanka.
Gisi Anna, Kraków — Rennaissance.
Gieranowski Stefan, Warszawa — Dom wyciecz.
Gliński Józef, Łomża — Halka.
Gillig Milla, Bielsko — h. Turystów.
Gwiżdzińska Barbara, Warszawa — Gencjana.
Gosztowt Halina, Warszawa — Lwowianka.
Gottschalk Gustaw, Warszawa — Bohdanówka.
Głowacki Zdzisław, Warszawa — Stasek.

Głowacka Marja, Warszawa — Modrzejów.
Główczewski Wacław, Bydgoszcz — Cieszynianka.
Górecka Apolonja, Warszawa — Gencjana.
Górski dr. Kazimierz, Warszawa — Kamilla.
Górny dr. Jan z s., Berlin — M. Oko.
Guzecki Michał, Lwów — Warszawianka.
Grüntsche Ludwik z ż., Rudolfstadt — h. Turystów.
Grunert Maks z ż., W. Hajduki — Stamary.
Gruda Aniela, Warszawa — Borek.
Grüss Mieczysław, Lwów — Nasza.
Grzymański Józef, Warszawa — Gencjana.
Grygiel Witold, Pospliska — San. Naucz.
Henneberg Eust. z c., Warszawa — Leśniakówka.
Heinzelman Ernest, Katowice — Smereków.
Hertz Bolesław, Częstochowa — Zakopianka.
Haertzel Karol, G. Śląsk — Wanda.
Hescheles Berta, Lwów — Nasza.
Heyda dr. Eugenjusz, Jaremcze — Jurek.
Horodecki Witold, Warszawa — M. Oko.
Holtzer dr. Stan. z r., Poznań — Zacisze.
Hollak Stefan, Warszawa — h. Turystów.
Holberstam Mirjam, Rzeszów — Bocian.
Hochenberg Pinkus, Łódź — Kubinówka.
Hoffman Anna, Częstochowa — M. Oko.
Horszowski Józef z ż., Warszawa — Szałas.
Holfajer Maks., Łódź — Cieszynianka.
Horoszowska Helena, Przemyśl — Cz. Krzyż.
Hrodyński Teodor, Lwów — Staszeczkówka.
Hubicka Hanna, Warszawa — Paryżanka.
Hurczyn Mieczysław z ż., Wilno — Ukrainka.
Hyc Jan z ż., Warszawa — Spyrkówka 786.
Hryniewicz Antoni, Warszawa — Polanka.
Ichheiser dr. Albert, Wiedeń — Cz. Dwór.
Iwanowiczówna Marja, Kępno — Słoneczna.
Iwanicki Ludwik z r., Bydgoszcz — Cieślówka.
Ignasiak Andrzej z r., Szczytniki — San. Naucz.
Idziakówna Konstancja, Katowice — M. Oko.
Jarzęcki Piotr Kaz., Warszawa — Zakopianka.
Jasieński H. z ż., Kraków — pod Kozińcem, Cetnarski
Jaszczołt Władysław, Warszawa — h. Sport.
Jasiński Jan, Kraków — Nowotarska 193.
Jaroń dr. Włodz. z r., Kraków — Skoczyska.
Jabłonowska Czesł. Janina, Białystok — M. Oko.
Jabłoński Felicjan z s., Warszawa — Błękitna.
Januszewski Kaz., Lublin — Halszka.
Jagiełło Witold, Warszawa — Gencjana.
Januszewicz Weronika, Nowe Miasto — Sercanki.
Jabłońska Irena, Warszawa — h. Sport.
Jachimczyk Witold z ż., Warszawa — M. Oko.
Jachymczykowa Antonina, Katowice — Baranówka.
Jakimowicz Jan, Warszawa — M. Oko.
Jezierski Wiesław, Poronin — Świetlana.
Jelenkiewicz Aleks. z ż., Łódź — Aleksandrówka.
Jentys Borys, Warszawa — Anastazja.
Jelicz Henryk, Elżbietów — h. Sport.
Jeliński Jerzy, Warszawa — Dom wycieczkowy.
Jurkowicz dr. Ignacy z ., Kraków — Wanda.
Jurteik Konrad, G. Śląsk — Wanda.
Klein Kazimierz z ż., Warszawa — M. Oko.
Kilian Karol, Kr. Huta — Grunwald.
Kwiczała Henryk, Katowice — Cieszynianka.
Klikowicz Antoni, Siedlce — Wanda.
Kijawski Zygmunt, Toruń — Czerw. Krzyż.
Kwiatkowski Stanisław, Białystok — Stamary.
Księżyk Stanisław, Częstochowa — Stamary.
Kinka Helena, Brusy — Zakł. Kórnicki.
Kitlińska Zuzanna, Bielsko — h. Turystów.
Kotowska Jadwiga z c., Skierniewice — Zakrzówek.
Kossmala Gertruda, Kr. Huta — M. Oko.
Kobyliński Alfons z ż., Katowice — Bristol.
Kowalski Jan z ż., Kraków — Krupówki 17.
Kowalska Janina, Wołomin — Gospoda Włóczęgów.
Koszko Wacław z ż., Warszawa — Orla.
Kobyliński Jerzy, Warszawa — Dom wycieczkowy.
Korniszewska Wład., Warszawa — Jaworzynka.
Kowalska Amalja, Kraków — Cieszynianka.
Korzeniowski Marjan, Lublin — Ślązaczka.
Kossman dr. Hans, Zoppoth — M. Oko.
Kopecki Kazimierz, Jarosław — Wołodyjówka.
Koral Henryk, Warszawa — Bristol.
Kościelska Marja, Warszawa — Cieszynianka.
Kossakówna Marja Ewa, Warszawa — Plażówka.
Kowalówkowa Jadwiga, Zator — M. Oko.
Kon Adolf, Łódź — Radowid.
Kloske Róża, Katowice — Radowid.
Kloske Gertruda, Katowice — Radowid.
Korpetowa Sabina, Celejów — Koliba.
Kobyliński Bronisław, Kraków — Łubień.
Knopf Jan, Kielce — Dom wycieczkowy.
Kopka Jerzy z ż., Katowice — Orlątko.
Konogrodzki Stanisław, Katowice — Borek.
Kotarska dr. Helena, Szczawnica — M. Oko.
Kozerski Apolinary, Warszawa — Gencjana.
Koliniecki Marjan, Krosno — Odrodzenie.
Kokoszko Zofja, Warszawa — Gencjana.
Kostrzyńska Brońska Sława, Równe — Wielkopolanka
Kostecki dr. Jan, Kraków — Murań.

Konopski Narcyz, Środa — Ligja.
Kołudzki Łucjan, Warszawa — Sanato.
Korngut Franciszka, Sosnowiec — Borek.
Komowa Regina, Kraków — Czerw. Krzyż.
Kobylańska Aniela, Warszawa — Lwowianka.
Korczyński Ludomir, Kraków — Sielanka.
Kołodziejczyk Jan, Warszawa — Staszeczkówka.
Korpakowa Marja, Drohobycz — Siemianówka.
Kucharski Tadeusz, Warszawa — Renaissance.
Kuźman Józef, Siemianowice — Mięguszowiecka.
Kugler Edmunda, Warszawa — Warszawianka.
Kucharski Tadeusz, Sandomierz — Smereków.
Krukowska Janina, Warszawa — Szopenówka.
Kuźnicka Marja, Lublin — Zacisze.
Kuta Władysław, Bydgoszcz — M. Oko.
Kurek Franciszek, Kraków — Błękitna.
Kruszelnicka Kazimiera, Lwów — h. p. Gewontem.
Kluz Franciszek, Maćkówka — San naucz.
Lewiński Kazimierz, Warszawa — Koliba.
Leszczuk Mikołaj, Hrubieszów — Przedświt.
Leszczyński Adam z ż., Łódź — Szałas.
Lewandowska Helena, Aleksandrów — Cieszynianka.
Lerner Dawid, Siedlce — Bocian.
Lebiedzik Józef, Katowice — M. Oko.
Lekszycka Janina, Warszawa — Borek.
Lewin Majer, Warszawa — Świt.
Leśniewski Wacław, Warszawa — h. Sport.
Lepschinski Hans z ż., Grabowo — Czerw. Dwór.
Link dr. Otmar, Lwów — h. p. Gewontem.
Ligowska Antonina, Lublin — Zacisze.
Libchen Kazimierz, Warszawa — Poraj.
Lisowska Janina, Warszawa — Łubień.
Lipszyc Wanda, Warszawa — Promienna.
Litewski Franciszek z ż., Starogard — M. Oko.
Loodt Bolesław i Wanda, Warszawa — Orla.
Luśniakowa Kazimiera, Bydgoszcz — Biały Dwór.
Lubertowicz Edmund, Jasło — San. Naucz.
Ludwig Walter, Katowice — M. Oko.
Ludygowa Kazimiera, Katowice — Ślązaczka.
Luciński Bolesław, Radom — Wanda.
Lustgarten Jakób, Kraków — Warszawianka.
Lytwak dr. Michał, Lwów — h. p. Gewontem.
Łopuska Marja, Strzegocice — M. Oko.
Łaszcz Józef, Lubartów — h. Turystów.
Łukasiewicz Rozalja, Kraków — Wanda.
Łabuzińska Marja, Warszawa — Oaza.
Łuskina Leon z ż., Warszawa — Żychoniówka.
Łabaj Wilhelm, Cieszyn — h. Turystów.
Łopatyński dr. Konstanty, Warszawa — Złotogłów.
Łysakowski Walery, Lwów — Kresy.
Łada Jan, Warszawa — Dom wycieczkowy.
Mazurek Janusz, Poznań — Pomoc Bratnia.
Maciaszczyk Henryk, Warszawa — Leśniczanka.
Maciaszczyk Zofja, Łódź — Zakład Kórnicki.
Malkwińska Agnieszka, Gdańsk — Zakład Kórnicki.
Maziarczyk Agata, Mieszków — Zakład Kórnicki.
Magnuszewska Olga, Brześć n. B. — Czerw. Krzyż.
Matuszewski Leon, Warszawa — Warszawianka.
Maszyńska Julja, Niepołomice — h. Turystów.
Meyerowa Irena, Kraków — Wawel.
Merklejnówna Anna, Łódź — San. nauczycielskie.
Melodysta dr. Tobiasz, Sosnowiec — Uciecha.
Merklejn ks. Kazimierz, Warszawa — Księżówka.
Meger dr. Antoni z ż. Tczew — Arwa.
Meissner Marta, Łódź — Radowid.
Michalek Alojzy, Lwów — M. Oko.
Michnowski Leonard, Warszawa — Grunwald.
Michanowska Paulina z c. Warzawa — Grunwald.
Mielech dr. Stanisław, Warszawa — Wierchy.
Milkuszyc Witold, Poznań — Świetlana.
Michaelis Eugenjusz z s. Warszawa — M. Oko.
Miłasiński Kazimierz, Kraków — Wanda.
Michejda dr. Tad. z ż., Dziadkowo — Warszawianka.
Mizial Józef, Skierniewice — Czerwony Krzyż.
Michnikówna Zofja, Inowrocław — Pająkówka.
Miller Eugenja z c. Warszawa — Grunwald.
Miączyńska hr. Halina, Kraków — Sanato.
Michoń Elżbieta, Zagórze — Ogrodowa Mieloch.
Milschkowski Herman z ż. Tarn. Góry — M. Oko.
Miłoszewski Mieczysław, Poznań — h. Sport.
Michalak Romuald, Warszawa — Gencjana.
Milewska Leokadja, Nowe Miasto — Sercanki.
Michatz Fritz, Katowice — Mak.
Mińska Marja, Warszawa — Osiedle.
Młodzianowska Zofja, Siedlce — Biały Dwór.
Moor Edward, Kraków — Wanda.
Modliński Ignacy, Niemce — Rodowid.
Moycho Karol, Warszawa — Mohylanka.
Moczek Augustyn, Sosnowiec — Grażyna.
Montowski Władysław, Warszawa — h. Sport.
Modlerowa Helena, Krotoszyn — Zośka.
Morawski Aleksander, Kraków — h. p. Gewontem.
Mościcki Marjan, Warszawa — Łubień.
Mrozowski Izydor z s. Kraków — h. Sport.
Morgenstern dr. Marek z ż. Kraków — Warszawianka.
Mrowczykówna Wanda, Katowice — Zakład Kórnicki.
Mysona Józef, Gawłuszowice — Tatry.

Młyńcówna Marja, Rajbrot — San. Nauczycielskie.
Niegolewski Stanisław, Niegolew — Czerw. Krzyż.
Niszczkowski Tadeusz, Warszawa — Jerzewo.
Niedziałkowski Henryk, Rokitno — Zakopianka.
Niemcewska Stanisława, Warszawa — Wanda.
Nitka Antoni, Stanisławów — Ślązaczka.
Niedbalła Wiktor, Tarn. Góry — M. Oko.
Niewiadówna Kazimiera, Poznań — Zakład Kórnicki.
Niegolewska Wanda, Niegolew — Czerwony Krzyż.
Nowak dr. Jerzy, Warszawa — M. Oko.
Nowosad Antonina, Lwów — Kmicic.
Nowicki Leon, Miechów — nad koleją Zwijacz.
Nowicka Weronika, Solec kuj. — Radion.
Nowakowski Marjan, Poznań — Kuźnice.
Noy Karol, Warszawa — Oaza.
Nocera Pietro, Częstochowa — pod Gubałówką.
Nowoszyńska Leokadja, Warszawa — Zakł. Kórnicki.
Nowicka Marja, Poznań — Czerwony Krzyż.
Noworyto Wanda, Warszawa — Lwowianka.
Nowak Marjan, Kraków — Stamary.
Nowakowski Alfred, Lwów — Krup. z/wodą 68.
Ohrenstein Eljasz, Kraków — Wanda.
Ogorzałek Stan., Stara Wieś — San. naucz.
Oleszanka Helena, Łódź — Żychoniówka.
Ostrowski Wacław z ż., Warszawa — Wawel.
Otrzomek Roman, Katowice — Gerlach.
Oppenauer Helena, Lwów — Oaza.
Osińska Helena, Warszawa — Oaza.
Olszewski Józef, Włocławek — Warszawianka.
Osiowska Wanda, Warszawa — Gerlach.
Oleszkowski Antoni, Warszawa — Czerwony Krzyż.
Ołdakowski Adam, Warszawa — Bajka.
Okęcki Kazimierz, Warszawa — Stokrotka.
Owidzka Helena, z r., Model — Bagatela.
Ombachówna Danuta, Warszawa — Śnieżka.
Ohly Karol, Kraków — Warszawianka.
Ostowicz Józef, Śniatyn — Wierchy.
Pira Józef, z ż, Skierniewice — Wołodyjówka.
Pińska Kazimiera, Kraków — Zakopianka.
Piekarska Zofja, Warszawa — Curuśka.
Piotrowski Władysław, Warszawa — Cz. Krzyż.
Pilor Ryszard z r., Mała Dąbr. — Stamary.
Piwowaczyk Eliza, Bielsko — h. Turystów.
Piestrzyński Marjan, Warszawa — Zacisze.
Pieczątkowski Adam, Rzeszów — Ligja.
Pietras Mieczysław, Warszawa — Gencjana.
Polikier Józef z s., Warszawa — Radowid.
Prószyński Marek, Warszawa — Radowid.
Poznańska Bronisława, Warszawa — Wiosna.
Proska Łucja, Mysłowice — Kasztelanka.
Popławska Marja, Kraków — Witkiewicza 5.
Porwit Jan, Krasowy — Kasztelanka.
Poznańska Janina z s., Warszawa — Smereków.
Podolska Irena, Katowice — Ślązaczka.
Połczyńska Józefa z s., Poznań — Wołodyjówka.
Polakiewicz Wiktor z ż., Łódź — M. Oko.
Poper dr. Bronisław, Wiedeń — M. Oko.
Pokotyło Katarzyna, Rożdżałów — P. Gubałówką.
Pogonowski Jan, Kańczuga — Krup. za wodą Jaz.
Pogonowski Ignacy, Grodzisk Mz. — M. Oko.
Pruski Zdzisław, Warszawa — M. Oko.
Pusch Marja, Drohobycz — Warszawianka.
Pruffer Kazimierz J., Warszawa — Curuśka.
Pudełkowa Maja, Krosno — Radion.
Prywer Adolf, Łódź — Bocian.
Prywer Salomea, Sosnowiec — Bocian.
Pyka Wilhelm, Król. Huta — Radion.
Przychocki dr. Gustaw, Warszawa — Warszawianka.
Przytarski Franc., Lwów — Krup. za wodą 68.
Reissmann Ottmar, — M. Oko.
Reches Fischel, Przemyśl — Bocian.
Rembielińska Konstancja, Włocławek — Orla.
Reich Regina, Kraków — Łada.
Rej Teodor, Warszawa — Szałas.
Reliszko Janina, Grodno — Cz. Krzyż.
Rejner Maurycy, Sosnowiec — Borek.
Rieser dr. Gustaw z ż., Chrzanów — Strzecha.
Riedlówna Marja, Nałęczów — Zakrzówek.
Riciński Edward, Warszawa — Wanda.
Rozenblatt Mieczysław, Łódź — Marilor.
Rosset Jadwiga, Łódź — Promienna.
Rosset Eliza, Łódź — Promienna.
Rosińska Stefanja, Warszawa — Walówka.
Rosner Ignacy, Katowice — Łada.
Rosenstein M. z r., Kraków — Chramcówki Klub.
Rokita Stanisław, Katowice — Stamary.
Roth Helena, Gorlice — Ballada.
Rogozińska Ira, Warszawa — Renaissance.
Rozental Izrael, Łódź — M. Oko.
Rozwadowski Zygmunt, Lwów — Cienista.
Rożankiewicz ks. Bron, Jarocin; hp. Gewontem
Rotkähl Emil, Skałat — Wanda.
Rulikowska Marja, Lublin — Warszawianka.
Rumeld Herman z ż., Bystre — Anastazja.
Ruszkowska Marja, Inowrocław — Cz. Krzyż.
Rudolf Gustaw, Warszawa — Sanato.
Rymarzewski Franciszek, Poznań — hp. Gewontem.
Rychlicki Jan, Poznań — Arwa.

Ryszkiewicz Wilhelm, Nieświerz — Ukrainka.
Rybacki dr. Franciszek, Warszawa — Radowid.
Rymarzewska Marja, Poznań — Zakład Kórnicki.
Ryczakówna Józefa, Przasnysz — Słoneczna.
Rybiński Andrzej, Lwów — Łada.
Srocki Bolesław, Warszawa — M. Oko.
Sobkiewicz Tadeusz, Poznań — Złotogłów.
Sowizratowa Anna, Poznań — Cz. Krzyż.
Skorupka Kazimierz, Warszawa — Borek.
Sonderling Erwin, Bielsko — hp. Gewontem.
Słonczyńska Janina, Lublin — Koliba.
Sobańska Marja, Poznań — Włodka.
Sokołowska Marja, Grodno — Cz. Krzyż.
Skoracka Rozalja z s., Sobiałkowo — M. Oko.
Somerstein Ida, Lwów — Warszawianka.
Skowroński Marjan, Poznań — Oaza.
Sosinierz Teodor, Katowice — Warszawianka.
Smosarski Eugenjusz, Warszawa — Dom wycieczk.
Suszyński Władysław, Kraków — Warszawianka.
Suchodolski Władysł., Warszawa — Kościeliska 85.
Suchnan Ernest, Ruda — Janosik.
Suski Wincenty z ż., Kraków — Kościeliska 1058.
Spruch Ryszard, Kobior — Orlątko.
Surgowtówna Marja, Wilno — Chramcówki 7.
Skrzyński Kazimierz z ż., Jowisz — Chałub. Cieśla.
Sztampke Zygm., Warszawa — Sienkiewicza Gałek.
Szafranowa Irena, Jarosław — Cz. Krzyż.
Schenk Elise, Kraków — Renaissance.
Schacht Gizela z c., Lwów — Łada.
Szymański Franciszek z ż., — h. Turystów.
Szczepański Antoni, Częstochowa — Curuśka.
Sznajder Aleksander, Dubno — Nirwana.
Szeląg Józef, Warszawa — Wanda.
Szarras Mieczysław, Kalisz — Poraj.
Szumarowski Alfred, Łódź — h. Turystów.
Szpigiel Marja, Warszawa — M. Oko.
Szpigel Juljan, Warszawa — M. Oko.
Schenker Dawid, Kraków — Poraj.
Szczasna Elżbieta, Kraków — Grunwald.
Szulecka Marja, Dom Chałubińskiego.
Schmidtówna Marja, Kraków — Łubień.
Schulzowa Jadwiga, Kawka — Krywań.
Szmosz Adolf, Zgoda — Renaissance.
Schmidt Janina, Katowice — Stamary.
Schneider Tadeusz, Katowice — Ślązaczka.
Szuster Franciszek, Warszawa — h. Sport.
Szunkowa Natalja, Druskienniki — hp. Gewontem.
Szkodziński dr. Franciszek, Lwów — hp. Gewontem.
Schönbergowa Zofja, Kraków — h. Turystów.
Szmeikówna Natalja, Warszawa — Zakł. Kórnicki.
Szulcówna Wanda, Kawka — Zakł. Kórnicki.
Szulc Bronisława, Bydgoszcz — Zakład Kórnicki.
Schmidke Hugo z ż., Łódź — Orlątko.
Schor Erna, N. Targ — Chramcówki 76.
Schechter Laura, Drohobycz — Mazowsze.
Szymska Eugenja, Warszawa — Limba.
Szczerbicki Bronisław, Królewska Huta — Ślązaczka.
Szpindler Ryszard, Warszawa — Odrodzenie.
Szanior Tadeusz z ż., Warszawa — Marilor.
Schrame Wacław, Warszawa — h. Sport.
Scherpenberg Helger dr. A., Toruń — M. Oko.
Strasburgerówna Olga, Warszawa — Szałas.
Stasierski Jan, Katowice — Łubień.
Stankiewicz Władysław, Czarna wieś — Wierchy.
Stoff Leopold, Kraków — M. Oko.
Stegmanowa Melanja z s., Sarnów — Pod Sokołem.
Stecki Mieczysław, Belgrad — Orlątko.
Steinbach Maks, Tomaszów — M. Oko.
Starostecki Włodzimierz, Warszawa; Bochdanówka.
Strzyżewski Włodzimierz, Warszawa — Wanda.
Sternba Felicjan, Warszawa — Cieszynianka.
Stefańska Katarzyna, — Baranówka.
Stypułkowsk Jadwiga, Warszawa — Łubień.
Starzewski Zdzisław, Przemyśl — Krupówki 39.
Stenzlowa Zofja, Lwów — Warszawianka.
Strauchen Chaim, Oświęcim — Wanda.
Stanowska Helena, Dolna Leszna — Zakł. Kórnicki.
Stanowska Anna, Dolna Leszna — Zakł. Kórnicki.
Stefańczyk Wacław, Lwów — Cz. Krzyż.
Stobicka Zofja, Zawiercie — Słoneczna.
Streibel Jan, Poznań — Modrzejów.
Trzecieski Natoni z ż., Pruszków — Łubień.
Tindel Berta, Jarosław — Bocian.
Tilles dr. Henryk, Kraków — Strzecha.
Troskauer Flora, Katowice — Warszawianka.
Thorn Hanna, Łódź — Zamoyskiego 99.
Tomicka Zofja z r., Sosnowiec — Radowid.
Tomorowicz Jerzy, Warszawa — Ermitage.
Todtleben Jerzy L. z ż., Sosnowiec — M. Oko.
Tomczyk Zygmunt, Warszawa — Gencjana.
Thomalla Stefan z s., Ks. Huta — Stamary.
Tomiczek Jan, Ustroń — Cz. Krzyż.
Troszkiewicz Jan, Warszawa — Boruta.
Tomaszewski Wład., Międzychód — Nirwana.
Tomaszewska Halina, Pod Bydgoszczą — Szałas.
Turnheim Józef, Jarosław — Strzecha.
Tułecki Kazimierz, Rzeszów — Warszawianka.
Turków Jonasz z ż., Warszawa — Wanda.
Turyczynowa Walerja, Toruń — hp. Gewontem.
Turoński Czesław, Warszawa — Zakopianka.
Tuz Tadeusz, Warszawa — Pomoc Bratnia.
Turoński Czesław, Warszawa — Śnieżka.
Tyczyński Jerzy, Warszawa — Borek.
Tychowska Stella, Cieszyn — Oksza.
Tyszkówna Kazim., Warszawa — San. nauczyc.
Trzyna Aleksander, Warszawa — Cz. Krzyż.
Tymkow Zygmunt, Warszawa — Wanda.
Tryszkowska Izabela, Poznań — Zakł. Kórnicki.
Unrużyna Jadwiga, Kraków — Stamary.
Ulmanówna Wanda, Łódź — Zakład Kórnicki.
Vogtman Czesław, z s., Zamość — Zacisze.
Vogtman Jan, Warszawa — Marysin.
Wesołowska Zofja, Zawiercie — Za Strugiem 1422.
Weisowa Regina, Wiedeń — Cz. Krzyż.
Wesołowska Stefanja, Żyrardów — San. nauczyc.
Węglówna Antonina, Kraków — Zakł. Kórnicki.
Wesołowski Seweryn, Starogard; Za Strugiem 1422.
Wilczyński Jan, Warszawa — Curuśka.
Wielgus Józef z ż., Mikuszowice — M. Oko.
Wieryński Kazimierz, Warszawa — Warszawianka.
Winiarski Jakób, Wesoła — Olcza XX. Misjonarze.
Winawer Władysław, Warszawa — Obrochtówka.
Wierzbicki Andrzej, z ż., Warszawa — M. Oko.
Wieczorek Antoni, Kraków — Szopenówka.
Wieczorek Stanisław, Sosnowiec — Szopenówka.
Wieczorkowa Paula, Krotoszyn — Zośka.
Wielgolaski Stanisław, Norwegja — Antal. Bagiński.
Wieroński Marjan, Nowy Targ — Nina.
Wiśniewski Adam, Podlesie — h. Sport.
Wiśniewski Ludwik z ż., Jadów — h. Sport.
Witkiewiczówna Anna, Warszawa — Bystre Słonecz.
Wistreichowa Stefanja, Kraków — Wanda.
Wilkówna Marja, Białobrzegi — Zakł. Kórnicki.
Wilkowa Irena, Lublin — Leśniakówka.
Wittor Kurt, Katowice — Granit.
Włoczewski Władysław, Lublin — h. Turystów.
Wojciechowski Bolesł., Warszawa — Witkiewicza 6.
Wrchowetzky Olga, Ruda — Nina.
Woźniakowska Stefanja, Sosnowiec — Paryżanka.
Wolf Marja i Helena, Katowice — Janosik.
Wolicki Wacław, Warszawa — Zalesie.
Wolaniecka dr. Ada, Kraków — Sanato.
Wójcik Tad. z ż., Wejherowo — Wołodyjówka.
Wolski Aleks. z r., Pobiedzisk — Złotogłów.
Wójcicki Jan, Borysław — h. Turystów.
Wojtczak Stefan i Stanisława, Warsz. — Kamilla.
Wrońska Kazimiera, Mokre — Jerzewo.
Woycicka Halina, Warszawa — Mohylanka.
Wójcik Stanisław, Kraków — Arwa.
Wutke Olga, Łódź — Radowid.
Wyszyński Stefan, Warsz. — nad kol. Zwijacz.
Wyhowski Łuczyc Jan, z ż., Warsz. — Biały Dwór.
Wyleżyński Jan z ż., Sielce — Stamary.
Zawadziński Jan, Puławy — Cieszynianka.
Zaborowski Jan z ż., Warszawa — Radowid.
Zajączkowski Franciszek, Warszawa — Hanna.
Zabystyan Jan, Katowice — Wanda.
Zajączkowski Kazimierz z ż., Krakow — M. Oko.
Zakrzewska Natalja, — Czerw. Krzyż.
Zaczyński Bolesław, Dąbrowica — Oksza.
Zając Andrzej, Warszawa — Gencjana.
Znamierowska K., Częstochowa; Za Strug. Gąsienica.
Zembowicz Domicela, Warszawa — Skibówki, Lorens.
Zeidel Helena, Warszawa — Orlątko.
Zweighaumówna Zofja, Warszawa — Dzidka.
Zielińska Irena, Dąbrowa Górnicza — Świetlana.
Zięba Marjan, Kraków — Sobczakówka.
Zieliński Zygmunt, Warszawa — Stasek.
Zielińska Stefanja, Warszawa — Żywczańskie 467.
Zielewicz dr. Zygmunt, Poznań — Stamary.
Zieliński Stefan, Kraków — Poraj.
Zieger Adolf z ż., Bielsko — M. Oko.
Zwoliński Mikołaj, Dąbrowa Górnicza — Sanato.
Zgórecka Marja, Warszawa — Chowanna.
Zwoliński Franciszek, Kielce — Łomnica.
Zwolińska Marja, Dąbrowa Górnicza — Sanato.
Zubel Józefa, Poznań — Włodka.
Zyngerówna Marja, Łódź — Łada.
Zyzak Adam, Żywiec — h. p. Gewontem.
Żylińska Zofja, Warszawa — Koliba.
Żurek Jan, Katowice — San. Dłuskich.
Żydroniówna Marja, Uszew — Kościeliska 40.
Żeglińska Irena, Ostrów — Pająkówka.
Żyliński Andrzej, Warszawa — Koliba.
Żmigród Anna, Łódź — Strzecha.
Żabińska Jadwiga, Warszawa — San. Naucz.
Żytkowa Zaleska Janina, Warszawa — San. Naucz.
Żakówna Helena, Wadowice — Zakład Kórnicki.
Żymalska Izabella, Poznań — Zakład Kórnicki.
Żarska Zofja z r., Warszawa — Gosp. Włóczęgów.

Skorowidz.

Adwokaci.

Dr. Józef Bulanda, adwokat i obrońca w sprawach karnych i wojskowych. Ogrodowa, willa „Jaśka“.

Dr. Diehl Józef, ul. Sienkiewicza, willa „Chochlik“, Telefon nr. 117.

Lekarze:

Dr. Szymon Papier, Kościeliska 2. Choroby skórne, weneryczne, kosmetyka.

Tekstyle. Konfekcja:

Antoni Krzyżak, ul. Krupówki, **narożnik ul. Na rynek.**

Maksymiljan Skibiński, ul. Krupówki 20.

Kamil Tomaszewski, ul. Krupówki 39.

Księgarnie:

Gebethner i Wolff, Krupówki obok poczty.

Księgarnia Nowa, ul. Krupówki 51.

L. Zwoliński — ul. Krupówki 37, vis a vis hotelu „Morskie Oko“ oraz wypożyczalnia książek.

Kefir:

Marjan Dorobczyński, ul. Krupówki 71, dom St. Wojciechowskiego.

Notarjusz:

Dr. Stefan Góra, Krupówki nad księgarnią Zwolińskiego.

Pamiątki z Zakopanego i Galanterja:

J. T. J. Komendziński, ul. Krupówki, obok księgarni Zwolińskiego.

Kiosk „Rozwoju“, ul. Krupówki, vis a vis Karpowicza.

„Pocztówka“, kiosk, ul. Kościuszki, róg ul. Sienkiewicza.

Pensjonaty:

„Arwa“, ul. Zamojskiego.
„Łada“, ul. Chałubińskiego.
„Konradówka“, ul. Sienkiewicza.
„Pod Matką Boską“, ul. Ogrodowa.
„Sanato“, ul. Jagiellońska.
„Szałas“, Kasprusie.
„Warszawianka“, ul. Jagiellońska.

Spożywcze artykuły:

„Bazar Polski“, sklep główny, ul. Krupówki — filje: ul. Kościeliska i Chramcówki.

Optyka.

„Teoptyga“ — mechanik i optyk, Krupówki 55, vis a vis Karpowicza.

Banki:

Bank Podhalański Spółdzielczy vis à vis poczty (dom własny).

Sprzedaż i kupno:

„Panta“, Biuro sprzedaży domów, parcel i t. p., ul. Krupówki, obok „Komispolu“, tel. 76.

Wydawca: Maksymiljan Skibiński. — Redaktor naczelny i odpowiedzialny: M. Skibiński. — Drukarnia „Głosu Narodu“ pod zarz. Rom. Ferka w Krakowie.